

PREOTULU ROMANU.

Diuaru basericescu, scolasticu si literariu.

Buzele preotului voru pazi sciinti'a si lege
voru cercá din gur'a lui. Malachi'a c. II. v. 7.

Cercetari in istori'a basericeii romanesci dinainte de unire.

(Urmare.)

V. Starea basericeii romanesci din Ardealu pana pre temporile reformatiunei.

Mantuitoriulu nostru Isusu Christosu in nemarginit'a s'a blandetia a fostu demandatu Apostoliloru si urmasiloru legitimi ai acelor'a, cá predicarea se fia mijloculu, de care voru avé se se folosésca purure in propunerea religiunei s'ale. Si in adeveru, déca vomu considerá istori'a santei baserici, vomu vedé, cá prin predicare cu ajutoriulu cuventulu s'au câscigatu multu mai usioru si multu mai multe suflete pentru jugulu celu blandu alu Mantuitoriului decâtu s'ar' fi potutu câscigá cu ajutoriulu armelor s'au a altoru mijlôce violente si incompatibili cu demnitatea religiunei crestine. De ace'a nu fara unu semtiu ôre care de dorere si machnire observéza crestinulu, cá in decursulu istoriei unii regi amestecându-se prea multu in afacerile religiunei si desconsiderandu mandatulu celu blându alu Mantuitoriului de a latî religiunea lui numai cu cuvântulu au in-trebuintiatu mijlôce puçinu congruenti spre a readuce la baserica pre celi retaciti. Asia cev'a s'a întemplatu din cându in cându si cu Romanii.

Precumu se scie, Romanii au cadîutu in desbinarea grecésca fara voi'a lor, si numai odata s'au trezitu, cá suntu afara de corpulu basericeii universalii, care in de-

cursulu evului mediu erá un'a potere atátu de mare sí binefacatória in apusulu Europei. Conformu ideiloru politice pre atunci dominante in tóta Europ'a, in urm'a caror'a unulu fie-care rege catolicu din pusetiune se considerá chiamatu a readuce la baserica pre toti celi ce suntu afara de corpulu ei, regii Ungariei inca s'au vediutu indemnati a readuce pre Romanii cei desbinati in sênulu basericei. Dorere, cà in mijlócele, ce le-au intrebuintiatu regii acestia spre ajungerea scopului amentitu n'au fostu totu-de-a-un'a laudabili sí conforme naturei crestinismului. Ast'feliu regele Carolu Robertu din cas'a italo-francesa Anjou, dela anulu 1308—1342, care alt'mentrele fù unu domnitoriu bunu sí iubitoriu de popórele s'ale, dotà tare frumusu baseric'a sí preotímea catolica din regatulu seu. Baseric'a sí preotímea celoru de ritulu grecescu inse o ultà cu totulu, desí mai usóru o-ar' fi potutu cascigá pentru unire in credintia cu baseric'a Romei, déca s'ar' fi aretatu marianimosu sí fačia cu ea. Carolu inse in locu de a alege calea acést'a, nu odata o-a persecutatu. Totu asemenea s'a portatu sí Ludovicu I. marele, care a domnitu dela anulu 1342—1382. Acest'a multu s'a silitu a readuce in sinulu basericei mai cu séma pre Banatiani,¹⁾ inse fara nice unu folosu, de-óre-ce mijlócele intrebuintiate nu au fostu corecte sí acomodate scopului. Ma Ludovicu din motive mai multu politice se silí a readuce la baserica pre Romanii desbinati. Elu tramise mai antaiu calugarii minoriti nu numai printre Romanii de sub coron'a Ungariei, cí sí printre Romanii din Romani'a. Poporulu din Romani'a inse i-a ucisu nu atátu pentru-cà eráu misionari de ai basericei, câtu mai multu pentru-cà prevedíuse planulu politicu alu lui Ludovicu. Pentru acést'a inse Ludovicu nu se lasà de planurile sale, sí cugetà cà ce'a ce n'a potutu face pâna atunci prin misionari mai multu politici decâtu basericesci, ace'a va poté' efeptuí cu poterea armeloru. Spre scopulu acest'a si tramise pre Nicolau Apor Voivodulu Transilvaniei cu óste in Romani'a la anulu 1369. Órtea acést'a a s'a fiendu strêmtorata intre munti fù ni-

¹⁾ Kővári L. tom. II. pg. 24, 25.

micita cu totul de Dragomiru Vlaicu conducatoriulu Romanilor.¹⁾ Cu tóte cà Ludovicu a fostu unu domnitoria puternicu sî desceptu, care a facutu fòrte multu pentru binele țierei s'ale, totusi nu se póta negá cà Românii cà desbinati de baserica pre terenulu religiosu au avutu nu puçinu de suferitu in decursulu domnirii lui. Acést'a pentru-cà Ludovicu cugetá, cà Grecii numai cu puterea se potu readuce in baserica, din care cauza se sî esprimá de multe ori, cà elu va sterpí pre toti cei de ritulu grecu. De aci a urmatu, cà vedîendu unii din functionarii eclesiastici si civili intentiunea regelui façia cu cei de ritulu grecu, sî concedeáu multe in contr'a lor, prin ce in locu de a-i indulcí sî implé de iubire catra baserica, mai tare i-au in-tristatu. Din caus'a acést'a mai cu séma Cnezii romani din Transilvani'a sî cu armele s'au aperatu in contr'a lui Ludovicu. Ace'a-si politica funesta de a convertí pre cei de ritulu grecu, cari mai eráu desbinati sî in credinția o-a urmatu si regele Sigismundu dela 1387—1437. Ma pre tempurile lui Sigismundu cei desbinati de baserica in decrete sî acte publice se numiáu perfidi, sî din cându in cându esiáu sî mandate de estermine in contr'a lor, cum a facutu intre altii pre tîmpulu acest'a Michailu Jakchs comitele Secuiloru, care a indemnatu pre Sasii din Brasïovu, cá se estermineze pre toti schismaticii din tiînetulu Fagarasiului.²⁾ In Iuliu 1366 demandà Ludovicu, cá se se prinda toti preotii din districtulu Cetatîei de piétra sî din comitatulu Carasiului in Banatu, sî in loculu lor aduse preoti din Dalmati'a, cari intîlegeáu limb'a poporului. (adeca Maurovlachii catolici.)³⁾ Mai multu inse a suferitu Romanii sub Voivodulu Nicolau Villak pusu chiar' de Huniade.⁴⁾ Cátu de puçinu a petrunsu regii acesti'a

¹⁾ Mai pre largu despre batai'a acést'a la Turocz Chronica Hungarorum Partea I. c. 38 si Petru Maioru despre inceputulu Romanilor c. 5. pg. 103 uu.

²⁾ L. I Marienburg. Klene siebenbürgische Geschichte Pest 1806 pg. 193, 194.

³⁾ Transilvani'a 1872 Nr. 3 pg. 30.

⁴⁾ Documinte despre starea politica si ieratica pg 46.

in etic'a cea adevărată a bisericii creștine, sub a cărei jugu placutu și ușorului voiaș ei se plece pre cei de ritulu grecu! Déca ei ar' fi înțelesu numai pre jumătate spiritulu celu blăndu alu Eticeii acesteii'a, atunci nice odată nu ar' fi înțebuintătu ast'feliu de mijlocé și ast'feliu de politica spre readucerea celor de ritulu grecu in sinulu bisericii. Politic'a acést'a pucinu creștina a regiloru acestor'a manati de unu zelu escentricu și nesănetosu in mijlocé pentru convertirea schismaticiloru a fostu caus'a de principele Drăgoșiu din Maramureșiu și-a parasitu țier'a și a trecut in Moldov'a.¹⁾

Politic'a acést'a a regiloru Ungariei nănumai că a înștrăinatu pre cei desbinati de biserica dară încă a avutu și unu efectu tare dorerosu pentru națiunile de ritulu grecu. Efectulu acest'a a fostu pierderea nobilimei, factorulu acél'a atât de momentosu in viații'a unu fie-cărui poporu, celu pușinu in timpurile trecute. Cumcă Romanii in Ardealu au avutu un'a nobilime numărôsa in timpurile vechi este unu adevăru, atât de constatatu prin documinte vechi, cătu astadi numai contrarii și inimizii 'lu mai néga, a caroru negatiune fiindu nu atât'a unu resultatu alu scrutariloru, cătu mai multu o dorintia a animei, pre terenulu scientificu nu pôte avé nice un'a valóre. Cu deosebire au avutu Romanii mai multe Cneziate cu Cnezii loru, ce-si aveáu privilegiile și scutintiele proprii.²⁾ Introdúcându-se legea ace'a cu totulu opusa carității și toleranției creștine, că persônele de ritulu grecescu se fia pedepsite cu așa numit'a *diminutio capitis*³⁾, va se dăca neapținutudine la oficie de statu, pre încetulu a începutu a se rarî tare nobilimea romana. In timpurile acele predominante de ideile aristocratice și de totu departe de democrati'a moderna, oficiele de statu erău mai pretotindenea ocupate de nobilime. Ce au fostu mai naturalu decâtu că nobilimea romana eschisa dela ele din caus'a credinției, ce o professă, se-si deschida calea la oficie prin lapedarea credinției acelei'a? Déca inse nu mai

1) Fotino: Istori'a Daciei tom. I. pg. 116.

2) Vizsgálódások az Erdélyi kenézségekről 1846.

3) Archiv. pentru filologi'a și istori'a pg. 739.

atât'a s'ar' fi intemplat nu ar' fi fostu inca nice unu reu. Inse in timpurile acele religiunea formá legamentulu celu mai puternicu intre ómeni, care erá in stare a frange ori ce alte legamente. De ací a urmatu, cà legandu-se nobilimea româna de alta natiune prin primirea credinței catolice, legatur'a acést'a nóua pre incetulu a nimicitu cu totulu legatur'a sangelui sî a iubirei, cu care nobilimea erá legata de poporulu romanu, cu unu cuventu legatur'a nationala cu carea nobilimea romana erá legata de poporulu romanu. Legatur'a religiósá a nobilimei romane cu natiunea magiara a fostu deslegarea acele'a-si nobilimi de nobilimea romana. Procesulu acest'a alu pierderei nobilimei s'a continuatu pâna la principii calvini, sub cari acel'a-si a devenitu sî mai rapidu, asîa câtu pre la 1600 nice urma de nobilime mai insemnata romana nu mai aflámu.¹⁾

Fara de a inculpá baseric'a catolica cá atare pentru politic'a acést'a a regiloru Ungariei fația cu Romanii trebuie se marturisimu cà nu potemu se justificamu nice-decumu un'a atare politica. Mantuitoriulu nostru Isusu Christosu a latitu invetiatur'a s'a cu puterea cuvântului sî nu cu legi aspre sî netolerante. Celu ce voiesce a latí mai departe invetiatur'a lui, acel'a pre Mantuitoriulu nostru trebuie se si-lu iá de modelu sî prototipu. Déca regii Ungariei ar' fi imitatu modelulu sî prototipulu acest'a in politic'a readucerei celoru de ritulu grecu la baserica, atunci ar' fi urmatu cu totulu alta cale. Atunci ar' fi fundatu scoli pentru ei, ar' fi grigitu de cultivarea clerului sî de dotarea lui, ar' fi tractatu cu unu cuventu sî pre cei de ritulu grecu cá pre fii ai patriei sî prin acést'a mai usóru si-ar' fi ajunsu scopulu.

VI. Romanii din Ardealu si decimele.

Multe turburari sî certe, ma câte odata chiar' sî versare de sange a causatu in Ardealu cestiunea decimelor. Sî prin alte tîere inca s'au datu de catra poporu nobilimei séu preotîmei decimele cele atátu de odióse. Inse nicairi

¹⁾ Despre familiile nobile romane vedi Federațiunea 1868 Febr.

nu au causatu atât'a tuburare cá in nefericitulu Ardealu. Acést'a s'a intemplatu din caus'a, cá in Ardealu pre lânga odiulu decimeloru in sine s'a mai asociatu sî odiulu nascutu din impregiurarea, cá romanii trebuiau de-o parte se platésca decimele unui cleru de ritu strainu sî de limba straina, de alta parte trebuia se se uite cumu clerulu lor este lipsitu mai sî de pânea cea de tóte dílele. La aceste se mai adaugeá câte odata sî impregiurarea cá póte clerulu latinu treceá marginele blandetiei in scóterea decimeloru. Din caus'a acést'a Romanii nepotêndu impacá decimele aceste nice decumu cu principele ecuitatei, mai de multe-ori s'au opusu sî n'au voitu se le dee. Ast'felu pre tempurile regelui Sigismund Georgiu Lépesi Episcopulu latinu alu Transilvaniei poftí dela Romani cá decimele se le platésca in bani, de-sí dupa legile de atunci erau obligati a le platí in natura. Cátu de ingreunatória a fostu pre atunci pretensiunea acést'a a episcopului, se póte vedé din unu actu alu conventului Manastirei de lâga Clusiu.¹⁾ Multi dintre celi obligati la decime nu implenira dorintí'a acést'a a episcopului, éra episcopulu in urm'a acestor'a se vediù silitu a alergá la pedéps'a interdictului (oprirea dela impartasírea cu ss. taine). Midiloculu acést'a aspru inse nu avù nice unu efectu, din care cauza episcopulu alergá la ajutoriulu regelui Sigismundu. Sigismundu sî dete unu decretu la anulu 1436, in care demandá, cá cei obligati la decima, se o platésca dupa voi'a episcopului sî se se supuna pedepsei de interdictu, căci la din contr'a voru fi pedepsiti cu pedepse cu bani. Inse nice decretulu acést'a nu avù nice unu efectu, ma Romanii luara sî armele la olalta cu Ungurii tîerani spre a se aperá. Atunci vediêndu nobilimea cá de ce este capace poporul apesátu cându se rescóla, se insocí cu sasii sî cu secuii la 1437 in contr'a poporului tîeranu ungurescu sî romanescu.

Mai tardíu pre la anulu 1498 se vedé cá éra s'au opusu unii Romani sî Unguri, sî n'au voitu se platésca

¹⁾ Doc. despre starea polit. sî ierat. pg. 38 unde se afla traduse pre limb'a romana.

decimele capitulului din Alb'a-Jul'a. Din caus'a acést'a regele Vladislau provocându-se la usulu vechiu comite lui Dragu Vod'a sî la totu succesorii sî vicevoivodii, cá se constringa pre Români, ori cumu voru scí la platirea decimelu clerului latinu.¹⁾ Pre tempurile regelui Ladislau Postumulu 1453—1457 éراسi s'au resculatu in contr'a decimelu mai cu séma locuitorii din comunele Satulu lungu, Cernatu sî Turchesiu in districtulu Braşovului. Din caus'a acést'a inse au fostu alungati din locuintiele lor sî inlocuiti cu catolici numiti Csángó cari s'au obligatu, cà voru platí decimele.

Ma se intemplá câte-odata, de clerulu sî nobilimea se certá, cà óre carui'a din doi cum i competu decimele dela tîeranii români sî unguri, câtu trebuia se pasiésca regele la midîlocu si se-i impace. Poporulu inse nu aveá nice unu câscigu de acolo. Asîa cev'a s'a intemplatu pre la 1426, cu care ocasiune regele Sigismundu dede unu decretu, prin care demandá Romaniloru, cá se platésca decimele clerului latinu, fiendu-cà acel'a trebuia se sustîena banderiele sî cetele bellice ale tîerei. Regele asîa dara a datu cu ocasiunea acést'a clerului latinu dreptulu la decime. Inse cá se mulcoméscasí pre nobili, le dede sî lor privilegiulu de a fi scutiti de obligatiunea de a merge la batalia dându-le dreptu de a tramite numai pre Valachi.²⁾ Ast'feliu bietii Romani trebuiau de-o parte se platésca decimele clerului latinu din fructulu osteneleloru sale, éra nobilimei se-i platésca decimele sangelui. Se pare cà pre tîmpurile acele le-au lipsitu unoru ómeni chiar' sî principiele cele mai fundamentali ale dreptatii sî ecuitatei. Cei ce sî-au fostu propusu atátu de seriosu a readuce pre Romani la s. baserica, ar' fi trebuitu inainte de tóte se-si revóce in memoria preceptulu acel'a sublimu alu Mantuito-riului, cà »ce'a ce voiti se ve faca vóue ómenii, faceti sî voi loru asemenea,« in care ni se demanda, cà totu de-a-

²⁾ Vedi mandatulu regelui publicatu din diplomatiariulu lui Kemény in Transilvania an. 1874 pg. 43.

¹⁾ Vedi decretulu acest'a publicatu totu din acel'a-si diplomatiariu in Transilvanî'a anulu 1873 pg. 245.

Pomulu de craciunu.

un'a pre lângă totu zelulu pentru baseric'a s'a, totusi tre-bue se fimu justî sî făcîa cu cei ce suntu afara de ea, căce din ace'a insii voru cunósce că suntemu adevveratu urmatori ai discipuli a lui Christosu. Sî in adevveru pre lângă tóta procedur'a cea necorecta sî nedrépta a unoru regi făcîa cu cei desbinati de baserica totusi a fostu sî de acei'a, cari i-au tractatu mai umanu sî i-au liberatu de sarcini nedrepte. Intre acesti'a mai insemnati suntu regele Mati'a, fiiulu marelui Huniade, carele prin decretulu V. din anulu 1481 art. 3 sî 4 libera pre crestinii de ritulu grecu dela sarcin'a platirei decimeloru clerului latinu. Totu ase-menea facù sî Vladislau prin decretulu II. dela anulu 1495 art. 45.

VII. Starea bisericeii in Romani'a si Moldov'a pana p' o tempurile reformatiunei.

Consolidarea bisericeasca in principatele Romaniei sî a Moldovei s'a inceputu de-o data cu consolidarea politica. Din caus'a acést'a de abia numai dela fundarea principatelor acestor'a incepemu a avé cev'a date sigure despre baseric'a din teritoriulu loru. Despre Negru Basarabu fundatoriulu principatului Romaniei se dîce, că trecîndu din Ardealu in Romani'a a dusu cu sine sî pre episcopulu Simeonu, care facîndu-se Archi-episcopu a organisatu clerulu¹⁾; curîndu dupa ace'a s'a fundatu sî Metropoli'a tîerei. Metropolitulu tîerei sîedeá mai antâiu in Argesîu, unde erá sî resîedintî'a Domnitoriului. Mai târdiu mutîndu-se resîedintî'a Domnitoriului dela Argesîu la Tergoviste sub Mircea resîediáu sî Metropolitii érn'a la Tergoviste cu domnulu tîerei éra vér'a la Argesîu. Despre schimbarea acést'a a resîedintîei metropolitane, ce se intemplá totu de-a-un'a pre la Santulu Georgiu cu solemnitate sî pompa mare, scrie Josifu primulu episcopu alu Argesîului in panegiriculu pronunsiatu la 1793 cu ocasiunea reactivarei episcopiei acesteia: »Dupa-ce se sevêrsiá prasnichulu Metropoliei din Argesiu pe la sfântulu Jerarchu Nicolae cu mare

¹⁾ Fotino Istori'a romana pg. 6,

evlavie, că așa s'au pomenitu din vremile vechi, plecá prea santitulú metropolitu catra dómnia la Tergoviste, și siedeá acolo pâna cându se ispraviá și petrecania prasnícului sfântului marelui mucenicu Gheorge, cu halaiu mare dela domni'a, de se minună tóta tiér'a și apoi veniá acasa pre véra.»

Din periodulu acest'a ni suntú cunoscuti mai multi Metropoliti. Nice unulu din ei inse nu a facutu cev'a fapte demne de insemnatu. Mai momentósa este impregiurarea, că pre la anulu 1495 a siediutu in scaunulu Metropolitanu Nifonu, care fusese mai inainte Patriarchu in Constantinopolu, inse in urm'a unoru intrigi la curtea Sultanului fú depusu și inchisu.¹⁾ Radu celu mare principele Romaniei 'lu liberá și aducându-lu cu sine 'lu fece Metropolitu alu Argesiului, in care calitate ajutá multu pre principele in organisarea clerului și a basericei, m'a facú și insusi schimbati multe dupa principiele aduse din Constantinopolu. Mai tardiu fú depusu de acel'a-si principe, care i imputá »că de multu voiescu se-ti spunu, că nu mai potú suferi schimbarea rendueliloru și datineloru nóstre.« Se vede că Patriarchulu acest'a profesá un'a etica prea rigorósa, și judecă tóte lucrurile și institutiunile dupa principiele calugaresci. De ace'a cu ocasiunea depunerei i díse principele Radu: »De astadi inainte nice invetiaturile t'ale nu mai voimu, nice renduelile t'ale nu mai primimu, căci suntemu ómeni de lume și nu potemu suferi mesurile ce ni le impuni.²⁾ Altu Metropolitu mai insemnatu din periodulu acest'a a fostu Mitrofanu I pre la anulu 1436, care a fostu de față la sinodulu dela Florenti'a.³⁾ Pre la anulu 1501 erá Metropolitu alu Romaniei unu Macsimu nobilu din famili'a principiloru Serbiei. Pre acest'a-lu intrebuintiá Radu principele Romaniei in mai multe misiuni politice și intre altele și in un'a misiune la Bogdanu Domnulu Moldaviei și la Vladislau regele Ungariei. Inse Mihnea urmatoriulu

1) Magasinu ist. pentru Daci'a de Balcescu și Laurianu,

2) Fotino tom. II. pg. 37.

3) Petrescu. Mitropoliele tierei pg. 128.

lui Radu nu potè suferi pre Metropolitulu, ce traí in legatura asía de aprópe cu antecesorulu seu. Din caus'a acést'a i dadù a întielege, cà ar' fi mai bine déca s'ar' departá din tíera. Metropolitulu fiendu tramisu in un'a misiune diplomatica in Ungari'a nu se mai întórse indereptu, cì remase in Sirmi'a.¹⁾

La anulu 1510 sub Metropolitulu Macariu II. se strmutà resiedintí'a Mitropoliei cu mare pompa dela Argesiu la Tergoviste.²⁾

Domnitorii s'au aretatu toti blandi fačia cu baseric'a sí s'au interesatu multu de prosperarea ei. Numai câtú interesulu acest'a nu l'au manifestatu atât'a in direptiunea practica, câtú mai multu in direptiune mistica prin fundarea sí dotarea monastiriloru ignorandu mai de totu clerulu seculariu. Pre principii i-a urmatu in fondarea manastiriloru episcopii sí boierii tíerei.

Mai insemnatu pentru baserica intre toti principii tíerei romanesci pâna la reformatiune este Neagoe Vod'a, unulu dintre principii cei mai iubiti de poporulu seu, fericitu in sinulu familiei sale sí traindu in pace chiar' sí cu boerimea cea turbulenta sí ambiósa elu n'a cugetatu in totu tîmpulu domnirii sale dela 1512—1521 decátu la inflorirea basericei. Elu fusese amicu intimu a lui Nifonu Patriarchului Constantinopolitanu, care 'lu numiá fiulu seu sufletescu, πνευματικὸν τέκνον.³⁾ Indata dupa suirea s'a pre tronu ingrigí edarea unui Evangeliu cu atât'a luxu sí arta, încátu ar' face onóre chiar' sí artei tipografice moderne.⁴⁾ Elu edificà baseric'a ce'a pompósa dela Argesiu, glori'a architectonica a Romaniei, séu mai bine dicându unulu din monum'ntele cele mai stralucite ale architecturei ecclesiastice orientali.⁵⁾ Scrise in limb'a romana un'a multime de tractate din filosofi'a morala, in cari pretutindene trans-

1) Vedi Engel in antiquit. hist. valach. p. I. pg. 192.

2) Vedi Mitropoliele tíerei de J. D. Petrescu pg. 85.

3) Engel t, i. pg. 198.

4) Odobescu in Revist'a romana t. I. pg. 816.

5) Hasdeu. Istori'a tolerantie religiose pg. 41.

pira un'a credinția profundă. Inzestră toate manastirile din Romani'a, ma și din Moldov'a, și încă și de prin alte țări, așa câtu cronicariulu contemporanu numera un'a multime de provincie, a caroru manastiri le-a inzestratu și apoi adauge: »in toate laturele dela resaritu pâna la apusu, și dela mēdia-dî pâna la mēdia-nōpte, toate sfintele baserici le hraniă și multa mila pretotindenea dă, și mai vētosu pre cei ce se straină prin pustia și prin pestere și prin schituri, fara de nice un'a scumpete hraniă.«¹⁾

Cam ace'a-si viēția o-a dusu baseric'a și in Moldov'a. Metropolitulu Moldovei 'si aveă resiedinția s'a in Sucév'a, carea eră și capital'a țerei. Metropolitii Moldaviei eserciău ore-care jurisdictiune și asupr'a basericei de ritulu grecescu din Poloni'a. Mai insemnatu intre Metropolitii Moldovei pâna pre tēmpurile reformatiunei a fostu Teoclitu pre la anulu 1409, care a datu multe sfaturi principelui Alesandru celu bunu in organisarea basericei. Metropolitulu acest'a capetă dela Mitrofanu II. Patriarchulu Constantinopolului unulu din clenodiele cele mai pretioșe a basericei patriarhali din Constantinopolu, icón'a Preacuratei Fetióra Mari'a dupa traditiune depinsa de S. Evangelistu Luc'a, éra dela imperatulu bizantinu Joanu II. Paleologulu capetă sacosu și corona episcopésca, cari insemne imperatii bisantini nu se indatinău a le tramite decâtu numai Patriarchiloru din Alesandri'a, Antiochi'a și Ierusalimu. Unirea cu baseric'a Romei o-a partinitu in Moldov'a tare multu Metropolitulu Gregoriu, care pre la anulu 1435 a și caletoritu la Rom'a in caus'a unirei, pre carea o-a primitu in față Pontifcelui Eugeniu IV. Ma Pontificele Eugeniu IV. a și tramsu lui Gregoriu un'a Epistola in caus'a acést'a.²⁾ Dupa Gregoriu a urmatu metropolitulu Damianu, care a fostu de față si a subscrisu unirea din Florenti'a. Reintorcându-se Damianu indereptu nu a mai fostu primitu in scaunulu metropolitanu. Din caus'a acést'a s'a facutu calugaru in manastirea Mir'a de lângă Milcovu pâna la anulu 1478,

1) Archiv'a istorica a Romaniei t. I. part. I. pg. 147.

2) Epistol'a se afla la Aloysius Guerra in epitome constit. Pontif. t. II. pg. 531.

cându Stefanu celu mare l'a redicatu éراسی in scaunulu metropolitanu. Dupa Damianu a urmatu bulgarulu Teoc-tistu II. discipululu lui Marcu Efesinulu, inamiculu celu mai infensu alu unirei dela Florenti'a! Elu a intemeiatu un'a scóla de teologia in Sucév'a.¹⁾ Domnitorii Moldovei s'au aretatu mai toti binevoitori făcia cu baseric'a. Mai multu s'au interesatu de prosperarea bisericeii principii Alesrndru celu bunu sî Stefanu celu mare. Despre celu de antâiu scrie cronicariulu Urechia: »facutu-a dóue manastiri mari in Moldov'a, Bistriti'a sî Moldoviti'a, sî le-a inzestratu cu multe sate sî cu vecini sî chelestee sî cu vestminte scumpe sî cu odóre. Sî déca s'a vediutu luminatu in cinstea dom-niei, doi ani a domniei s'ale fiendu mai intregu sî mai cu minte decâtu cei trecuti inaintea domniei lui sî multe ne-voindu spre cele de folosu sufletului seu aduse cu mare cheltuiéla din tíer'a pagâna móstele marelui mucenicu Joanu Novi sî le-a pusu intru a s'a vestita cetate, ce este la orasiulu Sucévei cu mare cinste sî pohvala de fericirea domniei s'ale sí de paz'a scaunului seu. Déca a asîediátu vladicii, le-a facutu cinste mare, cà le-a pusu scaunele de au sîediutu in drépt'a Domnului mai susu, adecà mai aprópe de Domnulu decâtu toti sfetnicii.²⁾

Alesandru celu bunu a mai infientíatu sî episcopatele dela Romanu sî Radautiú. Celui de antâiu i-a datu epar-chia »un'a parte de tíenuturi pre sub munte in josu,« éra celui de alu doilea i-a datu »tíenuturile din tíer'a de josu despre tíer'a lesiésca.« Ma binefacerile sî le-a estinsu prin-cipele acest'a sî asupr'a bisericeii catolice fiendu insasi ne-vést'a lui fiic'a unui magnatu catolicu din Ardealu. Elu edi-ficà in anulu 1410 un'a baserica catolica in orasiulu Bai'a, unde este inmormentata nevasta-s'a Margaret'a.³⁾

Totu asîa mare interesu făcia de prosperarea base-riciei a aretatu in tóta viéti'a s'a sî Stefanu celu mare,

¹⁾ Letopisitiele tíerei tom. I. pg. 132.

²⁾ Letopisitie t. I. pg. 103, 104.

³⁾ Kemény »Ueber das Bisthum zu Bakow in Kurz Magazin t. 2. pg. 15.

despre care pâna astadi dîce poporul, că atâte manastiri a fondatu cîte invingeri a reportatu, patrudîeci de invingeri, patrudîeci de manastiri. Stefanu nu lasá se tréca unu anu fara se zîdésca cîte un'a baserica, nu lasá se tréca un'a luna fara cá se inzestreze manastirile cu bani sî naturalie, nu lasá se tréca nice un'a septemâna, nice un'a dî, nice un'a óra, fara cá se nu arete prin unu actu de devotiune, precumu impunerea de postu publicu, pelegrinare la vre-unu locu santu, transcrierea unui esemplariu din biblia, câtu de religiosu este elu.¹⁾

Alt'mintrea un'a caracteristica a mai tuturoru principeloru din Romani'a sî Moldov'a este tolerantî'a loru cea mare façia cu toti cei de alta credintîa, ce se afláu in tiér'a loru. Ura sî aversiune mare façia cu baseric'a catolica nu au aretatu nici eli nice poporul, ma póte nice atât'a nu ar' fi aretatu, sî ar' fi fostu multu mai aplicati la unire, déca baseric'a romanésca nu ar' fi fostu in comunicatiune asîa strinsa sî mai cotidiana cu baseric'a patriarchala din Constantinopolu, carea totu-de-a-un'a s'a silitu a tiéné pre Romani departe de ori-ce legatura cu baseric'a Romei.

(Va urmá.)

Dr. Alesandru Gram'a.

Studîa din Dreptulu canonicu.

(Urmare.)

α) Impiedimentulu consangenitatiei.

In atari casuri cá consangenitatea se se póta aretá mai de-aprópe e opu a amentí totu de-a-un'a sî gradulu celui mai de-aprópe de trupin'a comune aretându in estu modu amestecarea graduriloru. Asia gradulu nepotului de la trupin'a comune este alu doile, gradulu unchiului dela trupin'a com. este celu de antaiu, prin urmare nepotulu cu unchiulu este consangénu in gradulu alu doile mesteccatu cu gradulu primu (gradus secundus mixtus primo.)

De aci regulele permanenti dupa cari se computa gradurile de consangenitate se reducu la urmatóriele:

¹⁾ Hasdeu ist. tolerantiei rel. in Romani'a pg. 28.

1 In *linea drépta* ascendente sî descendente atâtu in beseric'a resariténa câtu sî apuséna: atâtea graduri câte generatiuni, séu atâtea graduri câte persóne luându afara un'a. Asia tat'a cu fíiulu suntu in gradulu I. pentru-cà tat'a nascându pre fíiulu este un'a generatiune; séu tat'a sî fíiulu suntu dóue persóne, de unde luându afara un'a remâne un'a, unu gradu. Mosíulu sî nepotulu suntu in gradulu II, pentru-cà mosíulu nascându pre fíiulu seu (tat'a nepotului) sî acest'a éراسي pre nepotulu (fíiulu seu) suntu dóue generatiuni, prin urmare II graduri; séu mosíulu cu fíiulu séu (tat'a nepotului) sî cu nepotulu suntu trei persóne, de unde luându afara un'a, remânu dóue, gradulu II. Mosíulu sî stranepotulu suntu in gradulu III, pentru-cà suntu trei generatiuni, séu patru persóne din cari luându afara un'a, remânu trei prin urmare grad. III. — Totu asia sî in direptiune ascendente.

2. In *lineele colaterali egali* (in distanția egale de la trupin'a comune):

a) in beseric'a orientale atâtea graduri câta e sum'a generatiuniloru de ambe partíle, séu câte persóne se afla de ambe partíle luându afara trupin'a comune. Asia fratele sî sor'a (séu doi frati ori dóue sorori de sî voru fí gemene) suntu in gradulu II, pentru-cà fratele sî sor'a suntu dóue generatiuni; séu fratele, sor'a sî trupin'a suntu trei persóne, de unde luându afara trupin'a, remânu dóue persóne, prin urmare II. gradu,

b) in beseric'a apuséna atâtea graduri câte generatiuni de un'a parte séu persónele din lineele colaterali egali in acel'a gradu suntu consangene între sêne, in care gradu e consangéna un'a fía care cu trupin'a comune. Deci fratii suntu in gradulu I, (la orientali II), veri primari in gradulu II, (la orientali gr. IV), verii secundari gradulu III, (la or. gr. VI), verii terciari gradulu IV, (la orientali gr. VIII)¹.

¹) Diferinț'a între orientali sî apuseni stă intru ace'a că la orientali se numera gradurile in dublu (dupa generatiunile de ambe partíle) éra la apuseni se iáu numai jumetate din gradurile resariteniloru (dupa generatiunile de un'a .parte); deci unde la

3. *In lineele colaterali neegali.*

a) *In beseric'a orientale*: stă regul'a de sub 2. a) atâtea graduri, câte generatiuni de ambe părțile. Deci unchiulu cu nepotulu de frate suntu in gradulu III, pentru-că unchiulu cu tat'a nepotului seu și cu nepotulu suntu trei generatiuni; seu nepotulu cu tat'a seu cu unchiu seu și cu trupin'a suntu patru persóne, de unde luându afara un'a, rămănu trei persóne, gr. III.;

β) *in beseric'a apuséna in acelu gradu se afla persónele consangene între sêne in care gradu este persón'a cea mai departata dela trupina cu trupin'a ins'asi.* Asia unchiulu cu nepotulu suntu in gradulu II, pentru-că nepotulu și de la trupina este in gradulu II; unchiulu cu stranepotulu este in gradulu III, pentru-că stranepotulu e in gradulu III de la trupina; seu unchiulu cu nepotulu este in gradulu II mestecatu cu gradulu I; unchiulu cu stranepotulu in gradulu III mestecatu cu gradulu I.¹⁾

V. Figur'a ce se nasce din legatur'a consangeniloru midilocitu prin lineele drepte și colaterali ramurite din trupin'a comune și impreunate in graduri in beseric'a or. se dîce scara (scala)²⁾, pentru-că precum pre gradurile seu fusteei unei scare ne putemu suí și coborí, asia gradurile de consangenitate se numera in direptiune ascendente suinduse și in direptiune descendente coborindu-ne cá și pre scara; din contra canonistii apuseni o dîcu arborele consangenitatei (arbor consangvinitatis), pentru-că precumu ramii unui arbore prin legatur'a midilocita între sêne toti, atátu cei mai de-aprópe, câtu și cei mai departati convinu in ace'ası trupina, asia și consangeni prin legatur'a midilocita din lineele impreunate in graduri legatur'a abstracta

resariteni e gradulu II, la apuseni e gr. I, și unde la apuseni e gradulu II, la resariteni e gradulu IV, etc. Conf. și Petr. Maioru in act. și fragm. p. 155.

¹⁾ Diferinti'a între baseric'a resariténa și apuséna este unu (și respectivu unu și jumetate), deci unde beseric'a resariténa numera II, cea apuséna I, unde resaritenii numera III, acolo apusénii numera graduri II (și jumetate).

²⁾ Siagun'a o. c. §. 116. Pedal. p. 484.

dintre sene o reprezenta in concretu in ochiulu privito-riului¹⁾.

Scar'a.

a)			b)		
ascendente linea drépta. descendente			ascendente linea drépta. descendente		
gr. VI. cu parentiile si gr. VII. cu fii.			strabuni (majores) stramosi de stramosi (tritavi) mosii stramosiloru (atavi) parintii stramosiloru abavi strmosi (proavi) mosii (avi) Parentii (parentes)		
gr. V. cu parentii gr. IV. cu parentii gr. III. cu parentii gr. II. cu parentii gr. I. cu parentii unu corpu			fii (fii) nepotii (nepotes) stranepotii (pronepotes) fii stranepotiloru (abnepotes) nepotii stranepotilru (adnepotes) stranepoti de stranepoti (innepotes) urmasii (posterii)		
gr. I. cu parintii gr. II. " " gr. III. " " gr. IV. " " gr. V. " " gr. VI. " " gr. VII. " "			fii (fii) nepotii (nepotes) stranepotii (pronepotes) fii stranepotiloru (abnepotes) nepotii stranepotilru (adnepotes) stranepoti de stranepoti (innepotes) urmasii (posterii)		
unu corpuu gr. II gr. IV. gr. VI. gr. VII.			Tata-mama fratele fii sor'a		
in distantia dela trupina com. egale, egali intre sene. in gr. III. cu celu din gr. IV. in distantia neegale in gr. III. cu celu din gr. II. in distantia neegale in gr. IV. cu gr. II; in gr. V. cu gr. IV; in gr. VII. cu gr. VIII. gr. V. cu gr. II. gr. VI. cu g. IV gr. VII. cu gr. VI.			din cele colaterali s. transverse fiiul fratelui fiiul verului primariu fiiul verului secundariu		
in distantia dela trupina com. egale, egali intre sene. in gr. III. cu celu din gr. IV. in distantia neegale in gr. III. cu celu din gr. II. in distantia neegale in gr. IV. cu gr. II; in gr. V. cu gr. IV; in gr. VII. cu gr. VIII. gr. V. cu gr. II. gr. VI. cu g. IV gr. VII. cu gr. VI.			din cele colaterali s. transverse fiiul fratelui fiiul verului primariu fiiul verului secundariu		
in distantia dela trupina com. egale, egali intre sene. in gr. III. cu celu din gr. IV. in distantia neegale in gr. III. cu celu din gr. II. in distantia neegale in gr. IV. cu gr. II; in gr. V. cu gr. IV; in gr. VII. cu gr. VIII. gr. V. cu gr. II. gr. VI. cu g. IV gr. VII. cu gr. VI.			din cele colaterali s. transverse fiiul fratelui fiiul verului primariu fiiul verului secundariu		
in distantia dela trupina com. egale, egali intre sene. in gr. III. cu celu din gr. IV. in distantia neegale in gr. III. cu celu din gr. II. in distantia neegale in gr. IV. cu gr. II; in gr. V. cu gr. IV; in gr. VII. cu gr. VIII. gr. V. cu gr. II. gr. VI. cu g. IV gr. VII. cu gr. VI.			din cele colaterali s. transverse fiiul fratelui fiiul verului primariu fiiul verului secundariu		

¹⁾ Tipulu scarei, care reprezenta sub forma colectiva puntele pâna aci atinse, o producemu pentru chiarificare numai cu puține schimbări stereotipe decâtu cumu se afla la Szilágyi o. c. §. 105.

În legatura cu această scară spre a midiloci mai evidentu numirile aceluor consangeni, cari în lineele colaterali stău în relațiune între sene, ni se pare a conveni că se reproducem partea aceia a scării, care se compune din lineele colaterali său transverse și însemnându persoanele din dânsa cu litere se arătăm numirile ce le au față de cele din gradurile neegali:

Petru-Mari'a (parinti).		
A	frati	B
C	veri primari	D
F	veri secundari	E
J	veri tertari	G

Dupa capu CLXXXIX din pravila fiiulu A, și fili'a B, suntu frati; CD, suntu veri primari, F, E veri secundari éra J, G, veri tertari (veri primari, veri a doile, veri a treile). Éra dupa cp. CXCIV. A, se dîce unchiu adevératu alu lui D, și B, metusîa adevérata a lui C; deci unchiu adevératu este fratele tatânemeu și alu mamei mele; și metusîa adevérata sor'a tatânemeu său a mamei mele.

C este unchiu micu alu lui E, și D, metusîa mica a lui F; deci unchiu micu se dîce verulu primariu alu tatânemeu și alu mamei mele, éra metusîa mica este vér'a primaria a tatânemeu și a mamei mele.

C e nepotu de frate a lui B, și D, nepotu de sora a lui A; F, nepotu de veru primariu a lui D, și E, nepóta de véra primaria a lui C, J, nepotu de veru secundariu alu lui E, și G, nepóta de véra secundaria a lui F. s. asia m.:

A este unchiu mare a lui E, și B, metusîa mare a lui F; deci unchiu mare este fratele și metusîa mare sor'a mósîei mele.

Schem'a său scar'a¹⁾ consangenitateri pâna la gradulu VIII, ce o produce pravila orientaleri în cap. CXCVIII, o pro-

¹⁾ Se afla și la Ratiu o. c. § 36.

ducemu aci sî noi
cu puține strafor-
mari, cari inse in
nemic'a nu o alte-
réza. Icon'a ei este
urmatória:

Petru cá pa-
rente a nascutu
fii pre fratii A
B, cari cu P. suntu
in gr. I. éra A sî
B, intre sêne in
gr. II. B, a nascutu
pre D, nepót'a de
sora a lui A, sî A
este unchiu adeve-
ratu a Dochiei;
A cu D suntu in
grad. III. A, a nas-
cutu pre C, B, pre
D, deci C, cu D,
suntu veri primari,
(veri din frati, deci
suntu in gr. IV.

D, véra prim.
a lui C, a nascutu
pre E, care e ne-
póta de véra pri-
maria (nep. mica) a
lui C, sî C, este un-
chiu micu (unchiu
de veru primariu
alu Evei, deci E,
cu C, suntu in gr.
V; inse sî C, a nas-
cutu pre F, care e
veru secundariu cu
E, deci E, cu F,
suntu in grad. VI.¹⁾

¹⁾ E erore la Siagun'a (§ 118) care f-i dîce in gradulu VII.

E, a nascutu pre Gaf. sî E, cu Fil. suntu veri secundari éra Gaf. este nepóta de veru secundariu a lui Fil. deci Gaf. cu Fil. suntu in gr. VII; cí sî Fil. a nascutu pre Joanu, sî acest'a e veru terciariu (a treile veru) cu Gaf. pentrucă E, cu F, suntu veri secundari; deci Joanu cu Gaf. suntu in grad. VIII.

VI. Preste totu e de insemnatu că gradurile se computa intru una forma fara consideratiune la secsu; deci in care gradu suntu consangeni de genulu barbatescu intre sêne, in acel'asi gradu suntu sî cei de genulu femininu¹⁾ sî fratii de sî nu suntu de la unu tata sî un'a mama suntu in acel'asi gradu²⁾.

(Va urmá.)

J. Papíu.

Dóne predice la Serbatórea nascerei Domnului nostru Isusu Christosu „Craciunu.“

BCU Cluj / Central University Library Cluj

I.

„Éta vestescu vóue bucuría mare, carea va fi la totu poporulu, că s'a nascutu vóue astadi Mântuitoriu, carele este Christosu Domnulu, in cetatea lui Davidu,“ a disu ângerulu catra pastori la s. Luc'a. c. 2. v. 10—11.

Astadi serbamu nascerea Domnului sî Mântuitoriului nostru Isusu Christosu! Patru mfi de ani lasă Domnedieu se ascepte sî se suspine ómenii dupa venirea Solvatorelui. In urma sosì ór'a fericita a nascerei s'ale, sî in nóptea spre 25. Decembre se facù omu intr'un'a pescera lângă Vifleimu. Angeri ceresci se areta pastoriloru pre câmpu sî le aducu faim'a imbucuratória; ér' pastorii plini de bucuría alérge la pescera, spre a vedé pre Prunculu Domnedieescu sî alu adorá. Bucuri'a ce'a sufletésca despre nascerea Mântuitoriului

¹⁾ Pravil'a cp. CXCH.

²⁾ Acol. cp. CLXXXIX.

ne-a unitu sî pre noi astadi in acést'a casa sánta. Dejá trecusera 1888 ani, de cându s'a intrupatu Fíiulu lui Domnedíeu, sî noi ne bucuramu chiar' asia de tare, cá sî cându s'ar' fí întêmplatu in nóptea trecuta, pentru-cá gustamu fructele acestei nasceri fericite a Mântuitoriului nostru. Omenimea in continuu le va gustá, pâna ce va sustá pre pamentu; pentru ace'a sî generatiuile venitórie cu ace'a bucuría se voru bucurá de misteríulu Incarnatiunei, séu de serbatórea Craciunului.

Déca dorimu se cunóscemu vre-unu membru din o familia domnitória de pre pamentu, cu atátu mai mare doru trebue se avemu, cá se cunóscemu persónele din famili'a ce'a sánta, dela care se incepe díu'a mântuirei nóstre, díu'a impacarei, díu'a carea a facutu-o Domnulu se ne bucuramu in trêns'a, pentru-cá famili'a ce'a sánta 'si deduce originea nu numai din famili'a regésca, cí sî profetico-preotiésca. Pentru ace'a in serbatórea de adi ve voiú aretá: cum a fostu pregatirea ómeniloru pentru primirea salvatorelui, cine suntu persónele, ce forméza famili'a ce'a sánta, cum s'au bucuratu sî se bucura angerii sî ómenii de acést'a s. familia, — fíti cu atentiune!

I.

Patru mîi de ani s'a pregatitu omenimea la venirea Mântuitoriului. Judeii sfásiati in secte sî partide asceptáu cu doru pre Mesi'a, pentru-cá têmpulu de 70 septemâni anuali ale profetului Danielu erá aprópe de implinire; sceptru din Jud'a s'a fostu luatú, sî unu strainu cu numele Irodu domniá preste poporulu judaicu. Betrânulu Simeonu se laudá cu promisiunea ce i s'a facutu, cá elu va vedé cu ochii proprii pre Mântuitoriulu. Ma sî pagâanii cari eráu cufundati in tóte relele, asceptáu dupa unu salvatoriu, carele se-i scóta din miseri'a ce'a universale sî din labirintulu rataciriloru. Doctrínele filosofílu nu mai poteáu indestulí spiritulu omenescu, chiar' sî cei mai literati doriáu, cá se vina cinev'a se le arete calca adevérulei. Din acestu motivu in Aten'a redicara unu altariu cu inscriptiunea: „Domnedíeului celui necunoscutu.“

Comerciulu popóreloru erá mai usíoru, cá de alta data, pentru-cá mai intréga lumea cunoscuta pre atunci erá supusa sceptului romanu. Ace'asi limba oficiósa, acele legi sí institutiuni legara pre diferitele popóra mai strênsu de olalta.

Linisce sí pace domniá in totu Imperiulu romanu. In Rom'a templulu lui Janu dñeulu bataliei erá inchisu, ce'a-ce numai in têmpu de pace universale se faceá, sí inainte de Augustu Octavianu numai de dóue ori s'au mai intêmplatu. Momentulu a sositu, in care omenimea erá pregatita de ajunsu pentru venirea Rescumperatoriului, sí acestu momentu se numi: plinirea têmpului. Deci têmpulu acest'a l'a alesu Domnedñeu pentru tramiterea Fíiului seu pre acestu pamentu; chiar' pre cându Imperatulu Augustu vrêndu a-sí cunósce tóte popórele s'ale, precum sí averea sí tari'a Regnului seu, ordiná un'a conscriere generale a supusíloru sei din tóte tñerile. Ori-ce scopu a avutu Augustu cu acést'a conscriere generale, fù invederata sí aci mân'a lui Domnedñeu, care indrépta cugetele, planurile sí lucrările ómeniloru, spre implinirea consiliiloru s'ale eterne; sí asia se póte afirmá, cá totu ce s'a intêmplatu cu acést'a conscriere, proveni dela Provedintí'a divina, carea facù, cá Imperatulu prin mandatulu conscrierei se implinésca dispusetiunea lui Domnedñeu sí profetíele, pre cari dênsulu nu le cunosceá. Prin urmare Domnedñeu dispuse; cá archivele Imperiului romanu se pastreze numele lui Isusu sí loculu nascerei s'ale, spre a-se convinge macaru de-acolo necredintíiosii cari se indoiescu despre implinirea profetíelor.

S. Justinu in apologi'a s'a catra Antoniu Piu sí Tertulianu in contr'a lui Marcion se provóca la aceste documente publice.

II.

Parintii Prea S. Fetióre Mari'a s'au numitu Joachimú sí An'a. Joachimú fù din Nazaretu, ér' An'a din Vífleimu, ambii din tribulu lui Jud'a sí din familia regésca; cáci Joachimú 'si deduceá originea dela Natanu, An'a dela Solomonu, amêndoi fii lui Davidu. An'a avù doi frati: pre Jacobu sí Sobe; Jacobu fù tatalu lui Josifu sponsulu s. Ma-

rie; ér' Sobe fù tatalu Elisabetei femeia preotului Zacharia sî mam'a s. Joanu botezatoriulu. Éta pentru ce dîcemu: cá persónele din famili'a santa suntu din familia regésca sî profetico-preotiésca!

S. Mari'a locuiá in Nazaretu, ór'a ei se apropiá, fara cá se cugete, cá va parasí cetatea acést'a, sî totusi Mântuitoriulu trebuiá se se nasca in Vifleimu amesuratu profetiei lui Michea 5, 2: „sî tu Vifleime, pamentulu Judeii, nice de cátu nu esti mai micu intre Domnii Judeii, cá din tine va esí povatiuitoriu, care va pasce pre poporulu meu Israelu.“ Mari'a locuesce in cas'a sponsului seu, sî totusi Fíiulu lui Domnedíeu trebuie se se nasca in un'a pescera, cá prin ace'a cu atátu mai tare se ne aflamu indemnati alu iubi. Mari'a e spons'a unui cioplitoriu seracu, sî totusi trebuie se se demustre autenticu, cá sântulu ei Fíiu se deduce din famili'a regésca alui Davidu. Numele seu are se se induca in registrele publice, cá prin ace'a in modu ne-intoiosu sî negabilu se se fixeze tîmpulu sî loculu nascerei s'ale, cari consuna deplinu cu tîmpulu sî loculu desemnatu de profeti. La registrele aceste este de a se notá, cá numai fetiorii se insemnáu cá sucesori sî eredi ai parintîloru, ér' fetele nu. Cîndu inse parintii nu aveáu fetiori, cí numai fete, atunci aceste eráu moştene sî nu se poteáu maritá afara de tribulu seu, cá se nu se instraineze averea eredíta. Ele ce e dreptu nu poteáu intrá in registrele genealogice, dar' erá prescisu cá fia-care femeia cá erede se pastreze memori'a tatâne-s'ó in aceste registre; spre care scopu barbatulu ei aveá se se inscrie cá fíiu alu tatalui ei, respective alu so-crului seu; séu déca femeia casatorita cá erede aveá unu fetioru, poteá sî acest'a se se induca in registrulu familiaru cá fíiu tatâne-s'ó rectius moşíului seu, desí i-erá numai nepotu. De aci se esplica, pentru-ce díce s. Luc'a in c. 3. v. 23: „cá Isusu fù fíiulu lui Josifu, acest'a fíiulu lui Heli (Joachimu) desí se socoteá numai cá genere.

S. Mari'a se vede cá a fostu eredele tatalui ei, pentru-cá indata ce aparù legea conscrierei caletori la Vifleimu, spre a-se conscrie. De unde se conchide: cá ereditatea Dênsei in Vifleimu erá unu agru, pre care nu-lu mai aveá in posesiune, cí l'a fostu vîndutu, séu s'a instrainatu pre

alta cale, dara nu se poteá litrosí de elu, de-óre-ce in anulu iubileu érași se restituíá familiei, fora de a dá cev'a recompensa. Éta caus'a naturale a caletoriei — de 30 óre pâna la Vîsseimu in tîmpu de iérna.

Unu Imperatu, domnu preste tóte regnele aveá unu unicu fiu prea-frumosu prea-sântu sî intru atât'a de iubitu, câtu elu erá tóta bucuri'a sî desfetarea Tatalui-seu. Fíiulu acest'a aveá o nespusa iubire catra unulu din servitorii lui, câtu facîndu servulu acel'a un'a crima, pentru carea fû judecatu la mórte, — se oferí Fíiulu Imperatului se móra pentru dînsulu; sî fiendu-cá Imperatulu puneá fórté multu pretiu pre administrarea justitíei, s'a invoitu cá se condamne la mórte pre Fíiulu seu prea-iubitu, spre a scapá sclavulu de pedéps'a meritata; sentintí'a s'a executatu asia, cá Fíiulu Imperatului a suferitu pedépsa de mórte; ér' servulu fû eliberatu.

Ce cugetati I! óre cu potentíia e unu atare casu de iubire estraordinara, ce fû, este sî va fí obiectulu admiratiunei, pentru tóte tîmpurile? nu e cu potentia la ómeni, cí e cu potentíia la Domnedíeu, si-lu aflamu descrisu in istori'a sacra, carea ne spune: cá Fíiulu lui Domnedíeu creatoriulu universului vedíendu cum a cadíutu omulu prin pecatu, pentru care fû osénditu la mórte eterna, din iubire s'a scoboritu pre pamentu, a luatu trupu omenescu, sî prin mórtea s'a a satisfacutu dreptatiei divine pentru pecatele omului; ér' Parintele cerescu se invol cá se móra Fíiulu seu, spre a-ne mântuí pre noi; „cáci n'a crutiátu nice pre Fíiulu seu propriu cí l'a datu pentru noi toti.“ Rom. 8, 32.

Ordinulu Imperatului Augustu pune in mișcare totu imperiulu; fia-care este indrumatu a se conscrie in tîér'a sî in loculul originei s'ale: „sî mergeáu toti se se conscrie fiacare in cetatea s'a.“ Luc'a 2, 3. Josifu sî Mari'a avura motive de ajunsu spe a fí dispensati dela acésta caletoria, anume: demnitatea ace'a ne-asemênata a Fetiórei, ce erá binecuvéntata sî aprópe de nascere; sî periculele, la cari se poteá espune in tîmpulu de iérna; totusi ambii soçi se supusera ordinului, pentru-cá in auctoritatea Imperatului, ei vedeáu numai auctoritatea lui Domnedíeu: „suiu-s'a sî Josifu din Galile'a din cetatea Nazaretului la Judei'a in ceta-

tea lui Davidu carea se chiama Viffeimu... se se scrie cu Mari'a ce'a logodita lui... Luc'a 2, 4—5.

Se concomitemu cu spiritulu pre acesti caletori sânti! sî vomu vedé pre s. Fetióra cu totulu aduncita in misteriu, ce-lu posîede pre cale, la pôrt'a ospetaríei, unde i se denéga primirea, in pescere vomu observá: câtu de serina i remâne faci'a, câtu de liniscitu sufletulu, câtu de modesta sî pacienta, câtu de intimu unita cu Fíiulu seu! Mai incolo se observa esteriorulu s. Josifu, carui'a nu-i lipsesce serio-sitatea. Ce tristétia se imprime in faci'a lui, cându vede, cà se apropia nóptea fara de a fí potutu aflá unu locu de adapostu pentru s. Fetióra! Ce dorere sênte in anim'a s'a, cându vede, cà tóte usile i se incuie, sî in midiloculu anu-têmpului celui mai aspru, nu afla nice unu locu de scutire, decátu un'a pescera parasita afara de cetate!

O, S. Josife! numai câtev'a minute, sî te ve-i mangaiá Pescer'a ce'a parasita se face paradisu. Domnedíeu! celu tare sî minunatu, carele se pôrta pre aripile Cheruvimiloru, Rescumperatoriulu lumei, Domnulu universului in pescer'a acést'a se scobóra pre pamentu. Fructulu vietíei se desface din pomu fara de nice un'a dorere. In scurtu in acel'asi modu s'a nascutu Christosu din s. Vergura Mari'a, in care a inviatu cu gloria din mormêntu, fara de a-lu deschide séu vatemá.

Ce bucuria sî incântare implù anim'a Mariei in acelu minutu! In prunculu acest'a recunósce s. Fetióra Mari'a pre fíiulu seu, inse de-odata sî pre Fíiulu celu eternu a lui Domnedíeu, Domnedíeu adeveratu din Domnedíeu adeveratu! — Rapita de iubire sî adorare 'si iá prunculu pre braçiele s'ale delicate sî la sênulu seu, 'lu invelue in scutece si-lu pune in iesle, apoi i se inchina si-lu adoréza, in fine i multimesce in numele întregului genu omenescu — spre a carui rescumperare veni. S. Josifu participa la bucuri'a s. Vergure Mari'a; elu cu umilintia adoréza impreuna cu Dêns'a prunculu nascutu, i promite grigía fidela, i multimesce pentru demnitatea sî officiulu cerescu, ce i-se concredíu. — O, Isuse! ce focu cerescu ai aprinsu in aceste animi curate!

III.

Se vedemu acum, cine suntu acei'a, pre cari Mântuitoriulu i-a chiamatu mai antâiu, spre a secerá fructele nascerii s'ale? Sî cum a fostu ace'a chiamare?... Cu tóta securitatea potemu afirmá in genere, cá Mântuitoriulu a chiamatu intregu genulu omenescu, atâtu pre Judei, câtu sî pre pagâni, pre Judei prin pastori, pre pagâni prin magii dela resaritu; sî chiamarea s'a facutu prin nuncii séu solii ceresci, cum dîce s. Luc'a 2, 9: „Sî éta angerulu Domnului a statutu lînga dînsii, sî marirea Domnului a stralucitu inpregîurulu loru, sî s'au infricosîatu cu frica mare.“ Cându Domnedîeu cêrca unu sufletu atunci prin frica voiesce a-lu inblândî; cí sîmtiulu acest'a nu tîêne multu; sî incurundu i ocupa loculu increderea: „nu ve temeti“, a dîsu angerulu,... „sî acest'a semnu va fî vóue: ve-ti aflá unu pruncu, infasîatu sî culcatu in iesle.“ Luc'a 2, 10—12. Dá prunculu acest'a e Mesi'a, scutecele suntu insigniele maririi lui, ér' ieslea e tronulu lui. Deci superbia omenésca vina, sî te frînge de aceste iesle! ér' Tu Prea-bune Isuse deschide-ne ochii, spre a-ti cunósce cele trei note ale Imperatîei T'ale: umilintî'a „ve-ti aflá unu pruncu“, seraci'a „infasîatu“, sî mortificarea „sî culcatu in iesle.“ Pastorii credu cuvintele angerului, cu atâtu mai vêrtosu cá li se aretara „multîme de óste cerésca laudâdu pre Demnedîeu sî cîntâdu: Marire intru cei de susu lui Domnedîeu, sî pre pamentu pace, intre ómeni buna voire.“ (Luc'a 2, 13—14). Óre pentru ce cânta angerii acestu cîntecu de lauda? pentru-cá prin pecatu s'a fostu facutu desbinare intre ceriu sî pamentu; in ceriu fû lupta intre angerii buni sî rei; in paradisu ne-ascultarea omului de Domnedîeu; pre pamentu neunire sî cêrta intre ómeni, de cându ucise Cainu pre fratele seu Abelu; ma chiar' in omu este inclinatiunea rea, lupt'a corpului contr'a sufletului. Spre a delaturá aceste rele, se scoborî Isusu pre pamentu cá midilocitoriu fiendu Principele pabei, sî restaurá pacea intre ceriu sî pamentu, intre angeri sî ómeni, ma sî in omu insusi: (Col. 1, 20). Éta insemnatatea cîntecului angerescu! de care insufletîndu-se pastorii, au alergatu la Vifleimu, sî in pascera „au aflatu pre Mari'a sî pre Josifu sî prunculu culcatu in iesle.“ Acesti

pastori fericiți adorara prunculu aflatu, sî petrecura in rogatiuni sî meditatiuni, fara de a scî ce este meditatiunea; pentru cari la re'ntórcere, capetîndu deosebite gratii, cu bucuria laudáu sî mariáu pre Domnedîeu atátu prin cuvente, câtu sî prin viétî'a lorú pía.

Domnedîeu chiamà la léganulu Fíiului seu sî pre Magii dela resaritu prin un'a sté, carea dupa s. Leone este „semnulu gratiei“; ér' dupa s. Augustinu este angeru. Dar' fia sî sté naturale! căci „Ce-lu ce face de angeri ai sei spiritele (vênturile), sî de servitori ai sei par'a focului (fulgerulu)“, (ps. 103 v. 4): Acel'a se póte folosi de ori-ce corpu cerescu, fara de a se tîmplá cev'a confusiune in universu. Destulu cà magii urmara chiamarei, pre lînga tóte sacrificiele. Sciti ce sacrificii? ei prevedu greutátile cele multe, ce suntu impreunate cu o caletoría atátu de lunga, sî inca érn'a, sî totusi 'si sacrifica liniscea sî comoditatea, sacrifica afectiunile cele mai scumpe; patri'a, famili'a, amicii tóte le lasa sî se opunu lacremiloru, sî asia se smulgu din braçiele alorú sei; ma 'si sacrifica sî renumele, pentru-cà pâna aci treceáu de ómeni întîlepti, acum se considera de nebuni, de-óre-ce cá regi 'si parasescu statele spre a duce daruri sî omagii unui rege alu Judeiloru, ce s'a nascutu de curundu.

Inse magii nu se supera, cà s'au facutu de vorba, ei asculta numai de versulu lui Domnedîeu sî urméza luminei gratiei. Deci vinu la Jerusalimu, dar' 'lu parasescu, indata ce pricepu, unde potu aflá pre Mesi'a. In acel'asi momentu li se aretà stéu'a, carea i conducé la pescera. Ei intrara in laintru sî prin luminare interna cunoscura, cà prunculu acest'a e Rescumperatoriulu lumei sî cà in elu suntu ascunsi toti tesaurii Domnedîeirei. Credintî'a le aretà marirea acestui Rege sî natur'a regnului seu. Ei ingenunchia inaintea lui si-lu adoréza, i aducu omagii si-i oferescu daruri: auru, tamêia sî smirna, cari au insemnatate fórte mare, anume: aurulu insémna cà prunculu e Rege si Domnu supremu preste viétîa sî mórte; tamêi'a este omagiulu, ce-lu aducu Domnedîeirei s'ale, ér' smirn'a, ce se folosesce la imbalsamarea corporiloru, insémna natur'a umana, carea o va dá spre mórte, spre a ne mîntuí de mórtea eterna. Cu aceste daruri recunoscú ei in pruncu pre Regele, Domnedîeulu sî Rescumperatoriulu lorú.

Dar' ce primescu magii dela prunculu adoratu in iesle? Pentru auru primescu întieptiune admirabile, carea i-a introdusu in cunóscerea misterieloru s. Religîuni, si-i face capaci a-o propune sí altor'a; pentru tamêia li s'a datu darulu rogatiunei in gradu escelentu care i desface de lucrurile lumesci; pentru smirna capetara scientî'a crucei sí iubirea de patimi.

Dupa o inspiratiune cerésca se intorcu pre alta cale in patria, predicându pretotindenea minunile lui Domnedîeu, asia câtu din adoratori s'au facutu apostolii lui Isusu, ma au moritu sí mórte de martiriu pentru dênsulu. Éta unde duce cooperarea prompta sí constanta cu gratîa divina!

Cá magii dela resaritu, asia suntemu detori sí noi a oferí daruri Preabunului Isusu, déca voimu se primimu dela Domnedîeu bunatati sufletesci sí trupesci in abundantîa. S. scriptura ne aréta iubirea, sub simbolululu aurului, care se lamuresce prin focu; „auru lamuritu prin focu“ (apoc. 3, 18); ace'a trebue se o cumperamu dela Domnulu Christosu, spre a i-o dá éراس: „svatuescu-te se cumperi dela mene“ (totu in v. 18). Inse cum se pôte cumperá iubirea? éراس prin iubire respunde Bossuet. Tamêi'a respândesce mirosu, in câtu se mistuesce pre sêne. Se respândimu sí noi prin abnegare mirosu placutu inaintea lui Domnedîeu; căci a-se abnegá pre sêne sí a-se consumá inaintea Domnului, insémna ai aduce tamêi'a, ce-o iubesc; altucum tamêi'a e simbolulu rogatiunei. Smirn'a e simbolulu mortificatiunei. Acést'a vêrtute pentru sufletu este ace'a ce e imbalsamarea pentru trupu va se dîca scutesce sufletulu de putredîunea pecatului. Facîndu ast'feliu de vêrtuti, vomu avé ce'a mai mare bucuria de nascerea lui Isusu.

Mântuitoriulu Isusu s'a nascutu sí pentru pruncii cei mici, pentru-cá sí ei contragu pecatulu originalu sí au lipsa de rescumperare. Deci sí pruncii trebue se iubésca pre Isusu sí se se bucore de nascerea s'a. Ei nu pricepu bine, cine este Isusu sí ce folosu ne-a adusu, dar' totusi capeta un'a intipuire despre ace'a, că e Domnedîeu din ceriu, că odata petrecú cu ómeni pre pamentu, că pre ei i-a iubitu fôrte

tare sî a patimitu pentru ei; deci sî ei au detorinția alu iubi. Cá sî pruncii se participe la bucuri'a despre nascerea lui Isusu, parintii le punu preste nópte lucruri placute pre mésa, sî demanétî'a dîcu, cà Craciunulu sên prunculu Isusu le-a adusu. Micutii iubescu acum pre Isusu din tóta anim'a. Cine se-si bata jocu de acést'a datina frumósa? Au reuniunile de binefacere etc. nu impartu baiatîloru daruri chiar' in acésta serbatóre? abstragîndu dela alte datine cunoscute, scopulu se ajunge: cà micutîloru li se insuffa iubire catra Isusu sî participa la bucuri'a generale despre nascerea s'a. Aminu.

Basillu Ratiu

Vicariulu Fagarasîului.

II.

„Nu prin voi'a ómeniloru s'a facutu candv'a profetia“ Epist. II S. Petru I. 21.

Cine este acelu moritoriu indrasnetiu pre intréga faci'a pamentului, carele se cuteze a dîce despre sene, cà elu scie ce'a ce se va intemplá preste sîeptespredíece sute de ani de aci inainte? — cà scie ce intemplamente maretîe voru vení atunci inainte, cà scie ce intemplamentu va dá directiune omenimei in traiulu vietiei s'ale?! Nici unulu. Fie acel'a ori si câtu de invetiatu si întîleptu, nu va cutezá a dîce despre sene, cà elu scie venitoriulu! Nu sîeptespredíece sute de ani, ci nici sîeptespredíece ani, nici sîeptespredíece luni, nici sîeptespredíece septemani, nici sîeptespredíece dîle, nici sîeptespredíece óre, ba nici chiar' sîeptespredíece minute de acum'a inainte nu scimu ce se va intemplá cu noi.

A scí venitoriulu, numai insusi D.-dîeu póte!

Si déca s'au aflatu ómeni in lume, cari in decursu de sîeptespredíece sute de ani si mai bine inainte au spusu una intemplare mare, carea va straformá omenimea si ace'a

intemplantare a si urmatu pre cumu o-au spus ei intru ade-veru din cuvântu in cuvântu; atunci, ce urmăza de aci? Ace'a, că acei ómeni, n'au vorbitu dela sene, din poteriile s'ale, nu! ci ei au vorbitu dintru o putere mai inalta — au vorbitu dela D.-dñeu, adeca: insusi D.-dñeu a vorbitu prin trênsii! Ast'feliu de ómeni au fostu 'profetii I. A! Ei in decursu de sîeptesprediece sute de ani si mai bine inainte de venirea Mesiei au profetîtu venirea acestui'a cu tóte amenuntele sî jurstarile acelei'a. Si déca profetîrea loru s'a implinitu din cuventu in cuventu, cine mai póte trage la indoiéla, că prin trênsii a vorbitu, — a profetîtu insusi — D.-dñeu, că ei au fostu numai vasele prin cari, insusi D.-dñeu si-a versatu cuvintele s'ale, — tainele s'ale, — darurile s'ale binefactórie — omenimeii.

Un'a intemplantare mare au profetîtu profetii cu sute si mîi de ani inainte de implinirea ei, un'a intemplantare mare, carea s'a implinitu in sânt'a dî de adî I. A! s'a implinitu in Vifleimulu Judeei.

Venirea Mesiei o intielegu eu acî I. A!

Venirea si nascerea Mesiei o au profetîtu patriarchii sî profetii dela Jacobu incepêndu cu 1700 de ani inainte de Christosu. Intru acestu tîmpu indelungatu si vastu, ei au descrisu inainte din ce in ce mai lamuritu venirea lui, nascerea lui si viéti'a lui cu tóte amenuntele s'ale.

Si eu venu a ve aretá in stralucit'a dî de astadi a nascerei Domnului cá:

I. Nascerea lui Is. a fostu profetîta si asceptata la tóte popórele si a

II. Tóte profetiele numai singuru in Isusu s'au implenit.

Fíti — ve rogu — cu luare amente!

Éra Tu Isuse, Domnedñeule Poternice, carele Te-ai nascutu astadi pruncu pentru mantuirea nóstra, binecuenta-me, cá se potu vestí adeveturile T'ale eterne.

I.

Mesi'a a fostu asceptatu cu sete si doru de catra tóte popórele.

Idei'a, că va se vina unu rescumperatoriu a fostu inradecinata nu numai la poporulu judaicu ci a fostu inrade-

cinata chiar' sî la popóarele pagane din vechime. Chiar' si aceste si-au avut profetiile s'ale despre unu individú potente, care va vení cu tempu dupa ce adeca reulu 'si va fi ajunsu culmea s'a, dupa ce pecatulu, necasurile si suferintiele, voru fi ajunse la gradulu celu mai inaltu, va vení unu tempu, candu domnedieii loru, cari domnisera cu atâta tirania asupr'a popóreloru voru fi detronati prin unu imperatu puternicu si intieptu, care de si se va nasce din neamulu omenescu, inse originea si o va avé din ceriu. Acel'a va frange capulu demonului si va intemeiá pre pamentu tempulu nevinovatiei si alu fericirei.

Asié — precumu se esprima unu scrietoriu basericescu*) — la Persii de de multu se afla profeti'a: „Dupa ace'a vá vení tempulu, candu Arihmanu se vá devinge cu totulu, pamentulu se va preface intr'unu siesu frumosu si pre densulu se va intemeiá una imperatiá comuna, in carea voru locuí ómeni fericiti de un'a si ace'a-si limba¹⁾)

La Indiani se profetiesce cà insusi „Vischnu“ va vení su numele de „Chalchi“ carele va sterge totu reulu depre pamentu si va restaurá tempurile cele fericite, cari eráu dintru inceputu.

La Chinezi, ideí'a despre venirea unui santu, cu siese sute de ani inainte de venirea lui Isusu erá cunoscuta, latîta si inradacinata.

La Greci, Prometheu lantiuitu de un'a stâncá intipuesce pre neamulu omenescu cadîutu in catusîle diavolului. Lui Prometheu i se spune, cà nu va scapá de acolo, pâna ce va vení unu domnedíeu, carele se descinda pentru elu in intunecimile Tartarului.

Mecsicanii credeáu cà Cuétialcoatl, domnedieulu loru binefacatoriu éra-si va vení spre consolarea loru si restituirea fericirei loru celei dintru inceputu. Atunci religiunea vechia se va sterge deinpreuna cu jertfele s'ale cele sangióse de ómeni si in loculu acestoru jertfe se voru induce jertfe nevinovate.

*) Dr. Franc. Hettinger, in Apolog.

¹⁾ Plutarchu de Izid et Ozirid p. 47.

Germanii credeáu că Odin, stramosiulu loru cadîțut, deinpreuna cu muierea s'a suntu deochiati adêncu in pîturele pamentului inse deacolo se voru rescumperá la implinirea timpului si asié mai departe.

Si déca vomu socotí I. A! noi bine tóte aceste, ce vomu vedé din trênsese? De sí aceste tóte suntu confuse si întunecate precumu a fostu sí este si insasi idololatri'a, totusi vedemu un'a ideia (cunoscientia) fórte lamurita aci. Au dóra asceptarea generala (de obsce) a unui dreptu si santu, a unui „domnedieu“ carele frangandu puterea diavolului va întemeiá pentru toti ómenii un'a imperatia fericita cu jertfe nevinovate pre pamentu, au nu este acést'a asceptarea Mesiei, asceptarea lui Isusu, a Rescumperatoriului omenimei? Totu omulu cu minte sanetósa numai si numai acést'a o póte vedé aci. Cu totu dreptulu dîce dara Tacitu¹⁾ că dupa profetiele scriptureloru betrane si sante, Resaritulu va devení puternicu si din Judea se voru scolá barbati, cari voru întemeiá una imperatiá nóua, carea se va latí preste totu pamentulu. Si Cicerone²⁾ si mai lamuritu: profetiele betrane ni sioptescu, că va vení unu imperatu carui'a toti ómenii trebuie se i-se supuna déca acei'a voiescu se fie mantuiti. Inse cine? si candu va fi acelu imperatu? se intréba elu cu interesu.

Inse cu câtu a fostu legea ce'a adevărata a lui D.-dîeu — carea se aflá pre acele timpuri singuru la poporulu Israilteanu — mai pre susu de idololatria: cu atât'a au fostu sí profetiele poporului Israilteanu mai lamurite decâtu ale tuturoru popóraloru pagane si cu atâta a fostu si asceptarea Mesiei din partea acestui poporu mai chiara decâtu asceptarea tuturoru celor'alalte popóra ale pamentului.

La acestu poporu erá sant'a Scriptura a Testamentului vechiu, cuprindiendu in sine tóte scriptele profetiloru si acesti profeti intru atât'a de lamuritu au descrisu întréga viéti'a lui Isusu dela leaganu pâna la mórtea s'a pre cruce si de aci pana la inaltierea s'a la ceriu, încátu cugeti, că ei vorbescu despre lucruri trecute pre cari ei le-au vediutu

¹⁾ Anal. V 13.

²⁾ De divin. II. 54.

si nu despre lucruri, cari aveáu se se intemple numai preste sute si mii de ani.

Ei au descrisu inainte de tempu viéti'a lui Isusu cu tóte impregiurarile si amenuntele acelei'a. Séu, n'au aretatu ei mai pre susu de tóta indoiél'a spre ace'a florica a raiului de si locuitória pre pamentu dela carea erá se se nasca imperatulu marirei?

Éca ce dîce Isai'a profetulu cu 760 de ani inainte de Christosu: „Insusi Domnulu va dá vóue semnu (minune) — éta fetiór'a in pantece va luá si va nasce fiu si se va chiemá „Emanuilu“ — cu noi este Domnedieu¹⁾

Acést'a este acc'a vergura fara de asemenare in lume despre carea a dîsu insusi D.-dîeu indata dupa caderea lui Adamu, cá va pune dusmania intre ea si intre sierpe si ea va calcá capulu sierpelui adeca: va frange puterea diavolului. Acést'a este vergur'a minunata despre carea cu un'a mia de ani inainte de venirea ei in lume se canta in Cantarea Cantariloru, „cine este acést'a, carea se ivesce cá dîorile, frumósá cá lun'a, alésá cá sórele, cumplita cá cele roudite²⁾

Dupa dis'a profetului dara, Mesi'a trebuiá se se nasca din un'a vergura, carea si inainte de nascere si in nascere si dupa nascere va fi vergura, pentru ace'a profetulu o numesce acést'a intemplare inainte de tempu, cá ea va fi „semnu“ datu dela D.-dîeu.

Inse acést'a vergura trebuiá se fia din vitia imperatésca. Si óre profetii nu o-au aretatu inainte si acést'a impregiurare? Éca ce dîce totu Isai'a: „Si va esí toiagu din radeciná lui Iesse (Iesse a fostu tat'a lui Davidu) si va odihní preste elu Spiritulu lui D.-dîeu, spiritulu intieptiunei si alu puterei — si in trênsulu voru sperá popórale.“³⁾

Vedemu I. A! cá poporulu judaicu acuma cu 760 de ani inainte de venirea lui Isusu sciá din gur'a profetiloru, cá Mesi'a trebe se se nasca din un'a vergura curat'a si din vitia imperatésca — Si óre ce a mai sciutu acelu poporu totu atunci si inca mai de multu despre tempulu, candu va

¹⁾ Isai'a VII. 14.

²⁾ Cant. Cant. VI. .

³⁾ Isai'a XI. 1.

se vina Mesia? Éca ce dîce patriarchulu Jacobu cu şapte-spredece sute de ani înainte de nascerea lui Is.: „Nu va lipsi domnu din Juda si conducatoriu din copsale lui pâna voru veni cele gatite lui si acel'a va fi asceptarea popóraloru.“¹⁾ Cumu ar' fi dîsu: pâna atunci totu din Jud'a voru fi imperati preste Israilteni pâna la venirea Mesiei inse atunci, candu voru incetá de a mai fi imperati din poporulu Israilteanu, cându adeca sceptrulul imperatescu va trece la alte. popóra, atunci se sciti cá e acóle tempulu cá se vina Mesia — asceptarea popóraloru. Inse Danielu profetulu in captivitatea babilonica aréta chiar' cu numerulu — aréta anii, câti trebue se tréca pâna la nescerea si mórtea Mesiei. Elu dîce, cá dela darea poruncei, cá se se. reedifice Jerusalimulu pâna la mórtea Mesiei nu voru trece chiar' 70 de septemani de ani séu ce'a ce e totu un'a nu voru trece chiar' 490²⁾ de ani si dupa mórtea Mesiei se va derimá Jerusalimulu si baseric'a si va fi uritiunea pustierei.

Si ce a sciutu poporulu Israiltenu din profetii sei despre locul unde erá se se nasca Mesia? Éca ce dîce profetulu Miche'a³⁾ cu 750 de ani mai înainte de venirea Mesiei despre locul unde trebuia se se nasca acel'a: „Si tu Vifleime, cas'a Eufратului, cu nemicu nu esci mai micu intre povetiuitorii Judei, cá dintru tine va esi mie povatiuitoriu carele va pasce pre poporulu meu Israilu si esirile lui din incep. tu — din dílele vécului“ Ma si ace'a o-au profetitu profetii cá cine voru veni la nascerea Mesiei cu daruri pretiose cá se i-se inchine lui. Éca I A! ce dîce Isai'a⁴⁾ profetulu cu 760 de ani înainte de venirea Mesiei: „Luminéza-te, luminéza-te Jerusalime, cá marirea Domnului preste tene a resaritu. . . . redica ochii tei impregiuru si vedi. . . . cá voru veni la tene turme de camile si te voru acoperi camilele Madianului si ale Gefarului, toti din Sav'a voru veni aducundu auru si tamâia si bine voru vesti mantuirea Domnului. Si salm. Davidu asié descrie cu 1055 de ani înainte de venirea Mesiei: „Impe-

¹⁾ Facere 49 10.

²⁾ Una septemana de ani — 7 ani de 7 ori 70 = 490.

³⁾ Michea V 2. conf. Math. II, 6.

⁴⁾ Isai'a LX 1—6.

ratii Tarsisului si ostróvele (insulele) daruri voru aduce, imperatii arabiloru si Sav'a daruri voru aduce si i-se voru inchiná lui tóte imperatiile pamentului,¹⁾

Ma S. Davidu díce totu atunci, si mai multu cá adeca Mesiei i se voru inchiná si i voru sierbí angerii, poterile ceriului si ale pamentului. Éca I. A! ce díce elu : laudati pre elu toti angerii lui. . . laudati pre elu sórele si lun'a, laudati pre elu stelele si lumin'a.²⁾ cá angeriloru sei va porunci pentru tine cá se te padiésca.³⁾

Inse cine ar' poté insirá intru un'a predica scurta tóte profetiele scrise cu sute si mii de ani mai inainte de tempu despre venirea Mesiei, despre víeti'a, faptele, patimele, mórtea, invierea si inaltierea s'a la ceriu?! Nóue I. A. ni suntu destulu aceste, cari se referescu mai cu deosebire la nascerea Mesiei, pre carea o serbamu noi in sant'a dî de astadi, ni este destulu se aretamu, cá aceste profetie tóte s'au implenit in Domnulu nostru Is Chr. despre ce in partea a

II.

Si acum'a — bine grigiti I. A! — dupa profetiele betrane numai acelu individu, — si numai singuru acel'a erá se fie Mesi'a celu adevératu si promisú de D.-dîeu, carele se va nasce intre impregiurarile urmatórie, adeca : carele se va nasce din vergura curata si santa fara amestecare barbatésca, prin adumbrirea celui Preainaltu. Acea vergura trebuia se fie din vitia imperatésca, adeca din viti'a lui Davidu. Mesi'a trebuia se se nasca atunci, candu sceptrulu imperatescu va fi trecutu deja dela judei, candu adeca preste tíer'a jidovésca va fi incetatu de a mai fi judeu poruncitoriu séu imperatu bine insemnandu ací, cá judeii totu-de-a-un'a au avutu — judeu de poruncitoriu séu de imperatu preste sine, incepéndu chiar' dela tempurile cele mai betrane si pana la tempulu candu erá se vina Mesi'a. Si mai apriatu : Mesi'a trebuia se se nasca preste 70 de septemani de ani séu 490 de ani mai puçinu cu cev'a

¹⁾ Ps. LXXI 10, 11.

²⁾ Ps. 148.

³⁾ Ps. XC.

dela darea poruncei, a reedificarei Ierusalimului si a bisericei si dupa mórtea Mesiei trebuia se se derime si nimicesca Ierusalimulu si biserica. Apoi Mesi'a trebuia se se nasca in Vifleimulu Judeei si nu intru unu altu locu. La nascerea Mesiei trebuiau se vina regii (filosofii) dela resaritu cu daruri, se-i sierbésca stelele si lumin'a din ceriu si se-lu laude si preamarésca angerii. Aceste tóte I. A! trebuiau se se implínésca in Mesi'a celu adeveratu, cáci asié erau aceste togmite din eternu si asié erau profetite prin profetii inspirati de insusi D.-dieu.

Si acum'a I. A! rogati pre toti invetiati si intieleptii lumei — ai pamentului, se ve deschida si cetésca tóte istoriele, câte s'au scrisu dela inceputulu lumei — luandu afara s. Evangelia — si se ve arete cá ore nascutu-s'a de candu susta lumea — si pâna la Isusu — séu nascutu-s'a de atunci incóce imperatu, filosofu, puternicu, domnu pre pamentu in care se se fi implinitu tóte aceste, — nascutu-s'a altulu, afara de Isusu?!

Si ei ve voru responde, voru fi siliti se ve raspunda: nici unulu, nici unulu afara de Isusu! Si î-i rogati apoi se ve deschida si cetésca sant'a Evangelia — séu o cetiti voi si acolo veti aflá descrisa nascerea lui Is. si veti aflá mai multu, veti aflá tóte cele predise cu síeptespredíece sute de ani mai inainte prin profeti, le veti aflá pre tóte din cuventu in cuventu implinite in Isusu.

Scurtutia si usióra e ace'a istorióra... încátu chiar' si pruncutii in scóla o pricepu si-o iubescu, inse in esenti'a s'a e mai grandiósa decâtu tóte istoriele voluminóse ale lumei invetiate — filosófe si intielepte! Scurtutia, usióra, dulce, farmecatória e ace'a istorióra, inse ea ni-a câscigatu — ceriulu! Éca istoriór'a din Sant'a Evangelia pre carea o invétia pruncutii nostrii in scóla, éca-o!

D.-dieu tramise pre angerulu seu Gavrilu in o cetate mica a Galileei anume: Nazaretu, la o vergura. Vergur'a era seraca de averi lumesci, inse avuta de virtuti. Pre ea o chiamá: Mari'a. Ea era incredintiata cu unu omu santu, anume Josifu. Acest'a era unu lemnariu seracu, inse se trageá, cá si ea, din famili'a regelui Davidu. Angerulu veni la dens'a chiar' candu se rogá in chili'a ei lui D.-dieu

si dise: „Bucura-te Maria cea plina de daru, Domnulu este cu tine binecuvantata esti intre muieri! Audindu acést'a se spaimentá si cugetá, cá ce inchinare se fie acést'a? Inse angerulu dise catra ea: „Nu te teme Maria, cá ai aflatu daru la D.-dñeu, cá éta vei nasce unu fiu si se va chiamá numele lui Isusu. Acest'a va fi mare si fiulu celui preainaltu se va chiamá. Lui i-va dá Domnulu D.-dñeu scaunulu lui Davidu alu tataneseu éra imperati'a lui nu va avé capetu.“ Mari'a respunse: cum va fi acést'a deórace eu amu apromisu lui D.-dñeu cá voiú remané vergura. Éra angerulu respunse: Spiritulu Santu va pogorí preste tene si poterea celui Preainaltu te va umbrí. Pentru ace'a si Santulu, ce se va nasce din tine Fiiulu lui D.-dñeu se va chiamá.

Trecura aceste. Un'a porunca esi dela Augustu imperatulu romanu, cá se se faca scrierea sufletelorú in intréga imperati'a s'a pentru stringerea mai usióra a dariloru. Totu omulu trebuia dára se mérga la orasiulu, séu satulu acel'a de unde se trageá si acolo se se scrie. Merse si Josifu deinpreun'a cu incredintiati'a s'a Maria la cetatea lui Davidu — la Vifleimu se se scrie, caci erau din Vifleimu si se trageau din viti'a imperatésca alui Davidu.

Fiendu cuprinse de óspeti tóte locuintiele in orasiu, ei nu capetara locu preste nópte, ci fura siliti a se retrage intr'o pescera, — intr'o locuintia a vitelorú aprópe de Vifleimu. Langa Vifleimu erau nescari pastori si paziáu nóptea oile s'ale.

Éca de-odata li se aréta un'a lumina stralucitória din ceriu si unu angeru se scobóra catra dñsui. Ei se inspaimenta. Inse angerulu le díce: „Nu ve temeti, cá éta eu ve vestescu bucuria mare, carea va fi la totu poporulu Astadi s'a nascutu voue Mantuitoriu, care este Christosu Domnulu in cetatea lui Davidu. Si acest'a va fi voue semnu: veti aflá unu pruncu infasiatu si culcatu in iesle. Indata ce grai angerulu aceste, indata se aduná o multíme mare de cete ceresci prelânga angeru si incepura a cantá cu bucuria mare: „Marire intru cei de susu lui D.-dñeu, pre pamentu pace între ómeni bunavoíre. Dupa ce se inaltíara angerii la ceriu, pastorii se grabira la Vifleimu si aflara asié pre cum angerulu li a spusu si cadíendu in genunchi se inchinara pruncului domnedíescu.

Nu preste multu se aretă si un'a stea minunata pre ceriu carea nu mergeă cá si alte stele, cí mergeă dela mēdiānópte spre mediādī si mergeă totu inaintea aloru trei regi dela resaritu pana la Ierusalimu la Irodu imperatulu, care spariandu-se de vestea loru, voiă se taie pre pruncu si de aci stēu'a a condusu pre cei trei regi pana la Vifleimu si a statutu chiar' de asupr'a locului unde eră prunculu si regii intrandu in casa au aflatu prunculu cu Mari'a mam'a lui si i-se inchinara lui si deschidiēdu-si vistierile s'ale i-au datu daruri: auru, smirna si tamēia.

Asia dara I. A!? cà aceste suntu tóte din cuventu in cuventu asié, precumu le-a predīsu profetii cu sute si mií de ani mai inainte de Isusu?

Din Spiritulu Santu, — din adumbrirea celui Preainaltu, — din vergur'a preacurata fara sementia barbatésca, — in tēmpulu lui Irodu împeratulu carele nu mai eră jidovu, — la tēmpulu predīsu de Danielu, — in Vifleimulu Judeei, — vestitu de lumina stralucitória si stea minunata cerésca si adoratú de angeri si de regii cu daruri dela resaritu: nimene altulu in lume nu s'a nascutu, nimenene, ci numai singuru Isusu!

Isusu este dara Mesi'a celu adevveratu si asceptatu de seclii, ginti sí popóra!! . . .

Inzedaru ascēpta dara judeii si acum'a pre Mesi'a càci elu nu va mai veni, numai la júdetiū pre norii ceriului cá se judece lumea; nu va mai veni càci a venitu de 19 sute de ani. Chiar' dupa profeti'a loru dela Danielu Mesi'a trebuiă se se nasca sí se traiésca inainte de respirea Ierusalimului, inainte de incetarea jertfeloru si de derimarea basericei celei frumóse si nu dupa aceste. Inse aceste s'a intēmplatú deja de multu precumu areta chiar' istori'a profana. Jertfele testamentului vechiu au incetatu cu jertf'a cea mare — cu mórtea lui Isusu depre cruce. D.-diēu atunci a parasitu ace'a baserica din Ierusalimu càci asia scrie istoriculu judaicu Josifu Flaviu si paganulu Tacitu, cà atunci cându se rupse catapetém'a basericei, atunci se audí din sanctuariu si unu versu infioratoriu: „Se mergemu de aici“!... „Se mergemu de aici“!... „Se fugimu din loculu acest'a“!...¹⁾ Apoi cu 40

¹⁾ Josifu Flavinu de bell. jud 6, 3. Tacitu Hist. 5, 13.

de ani dupa mórtea lui Isusu Titu imperatulul romanu a derimatu si nemicitu baseric'a pâna la pamentu. Pe ruinele bisericeii se înaltîa vulturulu romanu!...

Inzedaru legara judeii aliantia cu Julianu imperatulul, cá se demintîesca profetîele de demultu si profeti'a lui Isusu despre respirirea Ierusalimului si a bisericeii si ast'feliu se aiba ausa de a trage la indoiéla cá Mesi'a a venitu in persón'a lui Isusu; inzedaru, càci acele profetie au remasu in butulu lor — implinite. Ei adeca se apucara cu tóte fortîele s'ale cu poteri mari unite la reedificarea bisericeii. Inse — precumu scrie Socrate — nóptea se întemplà unu cutremuru de pamentu. Pamentulu cu unu vuietu înfioratoriu aruncà afara din sênulu seu tóte petrilile fundamentali din ruinele basericeii celei vechi deinpreun'a cu edificiele cele nóue, unu focu crâncenu aruncatu din ceriu mistuiá întregu edificiulu deinpreuna cu uneltele de lucratu si foculu tienù si in întréga diu'a urmatória...

Nemicirea Ierusalimului si a bisericeii dara este o fapta indeplinita si data dejá de multu istoriei. Éra Mesi'a trebuia se se nasca înainte de ace'a. Mesi'a dara a venitu.

Si fiendu-cà numai Isusu, singuru Isusu este acel'a pre întregu orizonulu timpuriloru indepartate, carele a complinitu in sine tóte profetiele edîse de sute si mîi de ani: singuru elu si-a câscigatu adorare dela resaritari pâna la apusuri si dela médiadi pâna la média nópte...

Se ne inchinamu lui dara astadi in iesle, càci asié facura pastorii, ... regii dela resaritu, ... stéu'a si angerii. Aminu.

Vasiliu Criste,
preotulu Sarvadului si alu
Tasnadului.

Din istori'a despartirei bisericeii orientale de cea apuséna.

(Fine.)

Basiliscu a revocatu formalmente pre Aelurus din esilu. Inca si mai departe a mersu. Elu a emis unu edictu de credintia sub numirea de *εγκύκλιον*. Celu de antâiu esemplu de acésta natura in istoria. In acel'a s'au recunescutu cele

trei sinóde ecumenice, s'a condamnatu celu din Calcedonu. Pentru a-si justificá procedur'a, s'a provocatu la Constantinú sî Teodosiu II., cari inca au datu edicte in cause religióse, numai câtu dînsii au datu legi contr'a ereticiloru, dupa-ce acei'a au fostu condamnati de basereca. Baserec'a orientala in tîmpurile aceste a fostu decadîutu ¹⁾ atâtu de tare, câtu nu numai eutychianii, ci sî la 500 episcopi catolici au subscrisu cerculariulu emanatu, éra unu sinodu adunatu la Efesu l'a laudatu cá pre o enciclica d.-dieîesca sî apostolica.

Voindu Acaciu se publice edictulu s'a facutu unu tumultu. Muieri, betrâni, prunci s'au redicatu contr'a-i. Pastoriulu — care alt'cumu trebuia se mérga in frunte — a urmatu turmei, a imbracatu vestminte negre sî a invelitu cu negru atâtu altariulu, câtu sî scaunulu episcopescu. Calugarii sî aici au pasitu cá aparatori ai credinîiei. Danila Stelpuiculu s'a scoboritu de pre stîlpulu seu sî a intaritu pre credinîiosi in credinîia. Imperatulu inse a fugitu din cetate la unu palatu din unu suburbiu a Constantinopolului. Danila cu calugarii au mersu inaintea palatului sî au pretinsu delaturarea edictului. Unu incendiu a datu pondu vorbeloru s'ale sî imperatulu a trebuitu se se întórca in cetate. Aci s'a aretatu amicabilu faîia de Acaciu, a rechematu pre episcopii exilati sî la staruintîa patriarchului a revocatu sî edictulu prin unu altu edictu (antienkiklykon.)

Cu tóte aceste s'a nascusè dorinîia de a readuce éra pre Zeno pre tronu. Dupa-ce partisanii sei iau pregatitu calea, dînsulu a sî venitu in Constantinopolu, unde a fostu primitu cu entusiasmnu. Basiliscu a fugitu cu muierea sî pruncii in o basereca. La intrepunerea lui Acaciu Zeno i-a datu asecurantiã cu juramîntu, inse cum? cumcã nu-i va luá capulu sî nu-i va versá sângele. Dupa-ce a pusu mân'a pre elu l'a tramisu impreuna cu famili'a in Capadoci'a, unde a fostu bagatu intr'o cisterna cu familia cu totu. In gîuru s'au pusu ostasi se pazésca nu cumv'a se le duca cinev'a mîncare. Dupa câtu-va tîmpu iau aflatu cuprinsi, dara morti de frigu sî fóme. Asîa sî-au tîenutu juramentulu sî cu altii.

¹⁾ Hergentröther l. c. pag. 111 sî urm.

Restornarea lui Basiliscu s'a privitu cá unu triumfu a ortodoxiei sî lui Acaciu i-a câscigatu o védîa atátu de mare in Orientu, câtu insusi episcopii din Asi'a mica, mai inainte contrari ai sei, se umilira sî promisera a respectá conclusale sinodului din Chalcedonu.

Imperatulul Zeno a scrisu acumu pontificelui despre re'ntórcerea s'a pre tronul sî i-a promis, cá va lapedá de totu eresulu monofisiticu, se va nesuí se sterpésca pre partisanii lui Eutyche, va face se se respecteze conclusele conciliului dela Chalcedonu sî se se repuna Salophakialos in scaunulu Alexandrinu. Acaciu a tramisu la pontifice o deputatiune prin care a reportatu, ce au facutu ereticii sî i-a cerutu svatulu pentru procedur'a ulterióra. In responsulu seu pontificele i-a datu instructiunile de lipsa svatuindulu se cêra sî ajutoriulu imperatescu.

Zeno a sî implinitu dorinti'a pontificelui. Pre Petru Fullo a lasatu se-lu depuna unu sinodu orientalu. In locu-i s'a ordinaru unu barbatu piu, Stefanu, de episcopu a Antiochiei. Acaciu a adunatu episcopii din Constantinopolu la unu sinodu, in care s'au dechiaratu de depusi Petru Fullo, Joane de Apamea, care ocupase in tempu de trei luni scaunulu lui Fullo, sî pre Paulu din Efesu facîndu despre acést'a reportu pontificelui sî rogîndulu, cá de cumv'a s'ar' indreptá la elu se nu le dee ascultare — Prin nesuinti'a pontificelui sî a imperatului s'a restabilitu pentru unu tîmpu liniscea in basericele din Orientu in Afric'a inse a avutu baserec'a de a suferi cele mai infiorátore persecutiuni dela Vandali. Dara neci in basericele orientali n'a fostu pacea duravera sî aici nu din caus'a Vandaliloru, cí a monofisitoru, cari nesuíáu se redice pre scaunele episcopesci ómeni de ai loru. De alta parte Acaciu a fostu omu nestatornicu in credintîa. Cu ajutoriulu lui Zeno a repusu pre scaunulu patriarchalu din Antiochi'a pre Petru Fullo. A pasitu in urmele lui Anatoliu ordinandu episcopi pentru diecese cari nu stáu sub jurisdictiunea lui. La acést'a firesce Rom'a s'a opusu. Nu s'a sfitu a comunicá cu Petru Mongus, care fiindu redicatu de episcopi eretici pre scaunulu Alexandriei sî ordinaru nóptea de catra unu singuru episcopu, fusese depusu de catra Zeno sî acumu venise in Constantinopolu. Petru a pasitu cu unu planu, cá adeca se se faca unu pactu

prin care se se unéscă tóte partidele. Acaciu, care mai înainte cu câtv'a ani 'lu dejudecase cá pre unu adulteru, lotru sí fiulu intunerecului, acumu s'a intrepusu la imperatulu pentru elu, ba inca a adoptatu planulu seu sí a influințiatu la imperatulu cá se se sí esecuteze. Ast'feliu imperatulu sperandu cumcă prin acestea va restabilí liniscea in imperiulu seu amenintiatu sí din afara, a publicatu (482) sub numirea de henoticon unu edictu de credinția adresatu catra clerulu sí poporulu din Alexandri'a. Edictulu a fostu subscrisu de Acaciu, pre care unii 'lu tiěnu a fi auctoriulu lui, apoi de Petru Mongus, care a fostu recunoscutu de patriarchu a Alexandriei precându fostulu patriarchu Joanu Talaja a fostu alungatu. Au mai subscrisu sí alții, unii inse numai de fric'a lui Zeno sí Acaciu. Multi inse s'au opusu, asía catolicii zelosi din Egiptu cá sí monofisitii cei rigurosi. Cei de antaiu au tiěnutu tare la capulu basericei, din cesti din urma s'au facutu asía numitii akefali, cari priviáu pre Timoteu Aelurus de ultimulu patriarchu legitimu.

Pontificele voιά se apróbe alegerea lui Talaja, precându imperatulu l'a invinuitu, cá e perjuru sí a cerutu se se apróbe Petru Mongus. Pontificele nu s'a invoitu la acést'a. Acaciu care absolvise sí primise in comuniune pre Petru Mongus, veni in perplesitate audiěndu, cumcă acest'a a anatemisatu conciliulu din Chalcedonu. Prin epistole sí soli a voitu se aplaneze lucrulu. Petru Mongus a produsu martori, cari au negatu totu lucrulu, a indreptatu o scrisóre catra Acaciu, in care multiamesce, pentru-cá cu motive tari la convinsu, cumcă conciliulu din Chalcedonu nu e in contr'a celui nicenu cumu a credintu mai inainte sí afirma, cumcă tiěne la conciliulu din Chalcedonu, pre care nu la anatemisatu nici-odata. Intru ace'a Talaja s'a indreptatu catra pontificele din Rom'a Felix III, asemenea calugarii din Constantinopolu sí episcopii, cari au fostu alungati, pentru-cá nu au subscrisu henoticonula. Acaciu a fostu acusatú cá urdítoriulu a totu reulu. Pontificele a tramisu doi legati pre episcopii Vitalis sí Misenus la Constantinopolu, cá se aplaneze lucrulu sí se invite pre Acaciu se vina la Rom'a sí inaintea unui sinodu se respunda la acasarile redicate in contr'a-i de catra Joanu Talaja. Pre imperatulu l'a rogatu

pontificele se țină vedîră conciliului Calcedonianu și se nu suferă usurpatori. Înainte de a ajunge legatii în Constantinopolu au venit la Rom'a legati dela Cirilu archimandritulu akvemitiloru din Constantinopolu, cari s'au plînsu asupr'a întârziarei pontificelui și au aretat periculu pentru credința. Pontificele a datu îndrumari legatiloru se nu facă nemicu fara consiliulu lui Cirilu.

Legatii pontificali ajungîndu în Constantinopolu au fostu sedusi în totu modulu, au fostu prinsi și amenințați cu mörte de nu voru comunică cu Acaciu și Mongus. La începutu s'au opusu, dupa ace'a au cedatu și au adusu o sentința favoritoria pentru Petru Mongus. Calugarii ortodoci și toti catolicii s'au indignatu preste pactarea legatiloru. Akvemitulu Simeonu venindu la Rom'a a descoperitu totu lucrulu.

Pontificele în sinodulu dela 484. a cassatu sentința legatiloru, pre ei i-a lipsitu de ofiția și de comuniune și dupa ace'a a escomunicatu și depusu pre Acaciu. Că motive s'au adusu că: 1) în contr'a canónelor dela Nice'a si-a însușitu drepturi straine, 2) nu numai a primitu preeretici, ci le-a căscigatu și episcopate precumu lui Joane de Apamea episcopatul din Tyru, 3) a ajutatu pre Petru Mongus la usurparea scaunului episcopescu din Alesandria, 'lu apera și este în comuniune cu dînsulu, 4) a sedusu pre legatii pontificali se-sî calce instructiunea, i-a înșelat, i-a pus în prînsore și i-a maltractatu, 5) nu a respunsu la punctele de aculare a lui Joanu Talaja, din contra s'a aretat cerbicosu față de dojenele scaunului apostolicu și i-a datu cea mai mare scandala Orientului întregu.

Escomunicarea patriarchului din Constantinopolu a causat schisma între ambele basereci, carea ținî 35 de ani (484—519). Acaciu n'a voit se primîsca scrisorea de depunere a pontificelui și s'a încercatu a inadusi sentința adusa contra lui. Unui calugaru înse i-a succésu ai acatiă sentința de manta, cîndu mergeá la misa. Cutezarea a platit'o cu viét'a. Numele pontificelui l'a scos Acaciu din diptiche. Episcopii orientali tremurá de puterea imperatului și intrigele lui Acaciu. Multi au fugitu în apusu. Joanu Talaja a capetat episcopatul din Nol'a.

La a. 489. a moritu Acaciu lasându-si dieces'a in cea mai mare confusiune. Dênsulu erá aprópe se fie capulu supremu a întregi basereci orientali. Ambitiunea lui a servitu de icóna la multi din urmatorii sei sî elu apare cu intemeiatoriulu propriu a patriarchului bizantin, cu privire la jurisdictiunea factica, cum s'a primitu ace'a in tîmpurile mai târdîe.

Urmatoriulu seu a fostu Flavita séu Flavitas (Flav. II.), care a pusu numele pontificalui in diptiche sî a cerutu aprobarea s'a dela pontifice. Acest'a i-a denegat'o pâna va sterge din diptiche numele lui Acaciu sî a lui Mongus sî cîm dupa trei luni a moritu fara a fi obtîenutu aprobarea pontificala.

Dupa dênsulu a urmatu preotulu sî ptochotrophulu (superiorulu unei case de seraci) Euphemiu, care a fostu adictu conciliului Chalcedonicu, a remasu ortodocsu sî a fostu veneratu in Orientu. Dênsulu a pusu numele pontificalui in diptiche, a abdîsu de comuniunea cu Petru Mongus, care prin o scrisóre a anatemisatu conciliulu Chalcedonianu, a venit cu elu in lupta si a sistatu pomenirea lui. Numele predecessorilor sei inse n'a voit se le stérge din diptiche, din care cauza pontificele l'a recunoscutu cá ortodoxu, nu inse cá episcopu.

Euphemiu a subscrisu henoticonulu, inse curundu dupa ace'a s'a aretatu cá adictu conciliului chalcedonicu pre care l'a intaritu in unu sinodu.

La a. 491. mori imperatulu Zeno si pre tronul s'a redicatu prin favorulu împératesei Ariadne, unu demnitaru de curte, Anastasiu. Euphemiu n'a voit se-lu incoroneze pâna nu a promis in scris, cum-cà primesce decretel delu Chalcedonu cá norm'a credintîei. Cu tóte acestea referintî'a patriarchului fačia de curte nu a fostu amicabila. Euphemiu cá se-sî arete ortodoxi'a a aprobatu de nou conciliulu Chalcedonicu, inse pentru Acaciu nu a fostu in comuniune cu baseric'a Romei. De ace'a s'a adresatu in dóue epistóle catra pontificele de atunci Gelasiu sî a aretatu, cum-cà este adictu primatului scaunului lui Petru, s'a rogatu inse se aiba consideratiune in privintî'a conditiunilor, ce iáu pus, de-óre-ce poporulu bizantin nu ar' suferi

stergerea numelui lui Acaciu din diptiche, éra pontificele se ierte pre cei morti si mai bine se scrie insusí poporului din Constantinopu. In fine se plânge cà Gelasiu n'a notificatu, dupa datina alegerea s'a, Galasiu in respunsulu seu a justificatu nenotificarea prin ace'a, cà nu s'a potutu comunicá acelor'a, cari suntu afara de comuniunea baserecei. Asemenea a justificatu procedur'a scaunului apostolicu in tóta afacerea acést'a.

Precându decurgea acésta corespondintia intre scaunulu Romei si patriarchulu Constantinopolului — pre atunci s'a nesusitu pontificele a trage in parte-si pre imperatulu Anastasiu, carui'a i facuse cunoscuta inaltiarea s'a pre scaunulu Romei. Acest'a in locu cá se se plece la dorintiele pontificelui, cá se apere credintia ortodoxa, dupa-ce a terminatu resbelulu in Isauri'a, a pasitu contra lui Euphemi, prin servilii episcopi ai curtiei si la tramisu in exilu in Paphlagon'a. Curundu dupa ace'a a moritu si pontificele Gelasiu.

In loculu lui Euphemi s'a alesu skenophilusulu (pazitoriulu vaseloru sante) Macedoniu, nepotu de sora a lui Genadiu, omu blându si ortodoxu. Macedoniu inca a trebuitu se subserie henoticonulu pentru care i s'a facutu mare opusetiune din partea calugariloru. Acesti'a au denegatu comunicarea cu elu: Chiar' si calugaritiile au intratu in opusetiune. Macedoniu a pasitu cu blândetia si crutiare si spre dovedirea ortodoxiei s'ale in unu sinodu a renoitu decisiunile conciliului Calcedonicu seu tote seu o parte din ele. In semtiulu seu de iubirea pazei ar' fi restabilitu pacea cu Rom'a, inse imperatulu nu i-a concesu nice se trameta epistola sinodica la Rom'a. Din contra si-a propusu, cá se aduca pre pontifice la subscrierea henoticonului. Spre scopulu acest'a a cáscigatu pre senatorulu Festus, care fusese tramisu cá solu la Constantinopulu de catra regele goticu Teodoricu. La reintórcere avea misiunea se induplice la subscriere pre pontificele Anastasiu II. Inse cându a ajunsu acas'a pontificele morise. Acum voiá se redice pre scaunulu pontificalu pre unu Laurentiu, despre care poté se créda a fi aplecatu la implinirea planuriloru imperatului. Partid'a rigorósa inse n'a voitu se scie de Laurentiu, ci a alesu pre unu Simmachiu. In 22 Novembre ambii au fostu ordinati in

besereci deosebite. Asia erá acum o desbinare dubla, un'a a basericei orientali de catra ce'a apuséna, éra alt'a in cea apuséna insasi. Anastasiu ce e dreptu nu si-a ajunsu scopulu cu pontificele seu, pentru-cá Simmachu a fostu recunoscutu de catra regele Teodoricu si s'a potutu sustîneá pre scaunulu pontificalu, inse schism'a laurentiana l'a impeditu mai multu in activitatea s'a, decâtu Gotii ariani.

Diferinți'a între imperatulu și Macedoniū crescū. Celu de antăiu si-a propusu se astringa pre Macedoniū se se plece său se-lu restórne. De ace'a precându Macedoniū s'a dechiaratu publice de aperiatoriulu conciliului Chalcedonicu, pre atunci imperatulu a pasitu cá aperiatoriu a monofisitiloru. Poporulu inse s'a iritatu contr'a imperatului asia câtu acest'a la ceremoniele religioase n'a cutezatu a-se aretá decâtu incunjuratu de garda, ce'a-ce de aici înainte — semnu a decadintiei morali a imperatiiloru — a ramasu cá regula. Dela patriarchulu Alexandriei a pretinsu cá și dēnsulu se anatemiseze sinodulu din Chalcedonu, cum a facutu celu din Ierusalimu. La acést'a a reflectatu Macedoniū, cumcă aci fara unu conciliu ecumenicu sub presidiulu episcopului romanu nu pôte face nemic'a. Intre Eutychiani și catolici a venitu lucrulu până la tumultu. Poporulu credințiosu a tiēnutu tare la pastoriulu seu, imperatulu inspaimēntatu a facutu dechertiuni liniscitōrie, cu cari s'a indestulitu patriarchulu. Inse imperatulu n'a uitatu. In contr'a patriarchului s'au scornitu totu felulu de mintiuni, nemoralitate, falsificare de biblia etc. Dupa ace'a a cerutu dela patriarchu estradarea actelor originali dela conciliulu din Chalcedonu. Macedoniū a denegatu estradarea, actele le-a sigilatu și le-a pusu pre altariu, inse imperatulu a dispusu se le iee și se le arda. Dupa ace'a a lasatu se prinda pre Macedoniū se-lu duca in Chalcedonu și de aci la Euchaïtes in Paphlagoni'a. A mai traitu dupa esilu cātiv'a ani și a moritu la Gangr'a in 516. Mai târdiū beseric'a orientale l'a pusu in numerulu sântiloru.

Dupa depunerea lui Macedoniū s'a redicatu la demnitatea de patriarchu preotulu și skenophilasulu Timoteiu, unu barbatu nedemnu și plecatu la tôte. Dēnsulu a serbatu liturgia numai dupa-ce s'au dusu din baserica icónele predecesoriloru sei, a introdusu procesiunile de vinerea la baseric'a

nascătoarei de D-dîeu și prin toate mijlocele bune și rele a cercatu se esopere la cleru și poporu recunoscerea s'a. Pentru că se pîta aprobă pre noulu superioru a mînastirei Studium, care voiă se primésca benecuvîntarea numai dela unu episcopu ortodoxu, care tîene la conciliulu chalcedonicu, a anatemisatu pre totu acel'a, care nu primesce acelu conciliu. Trasu de imperatulu la respundere pentru acést'a a negatu totulu și a anatemisatu conciliulu chalcedonicu. Imperatulu a voitu se esopere recunoscerea lui și din partea celor'alalti episcopi. Acést'a a datu ansa la mari turburari. In Constantinopolu a venitu lucrulu pâna la tumultu, de-ore-ce imperatulu și patriarchulu persecutáu pre cei cari tîeneáu la Macedoniu și conciliulu Chalcedonicu. Voindu imperatulu a introdusu cîntarea trishagion (Sînte Domnedîeule etc.) cu adausulu monofisiticu, s'a facutu o revólta formală, carea mai a costatu corón'a lui Anastasiu. Imperatulu s'a folositu de o insielatiune. Umilitu și cu capulu golu merse in circus in mijloculu poporului revoltatu, a dechiaratu cumcà voesce a depune coron'a și a recercatu poporulu se-si aléga altu imperatu, care se le procure ferircia, pre care dînsulu nu le-a potutu procurá. Vorbirea și apucatur'a au avutu efectu. Poporulu 'lu rogá se tîena și mai departe frênele guvernarii. Imperatulu se vedîu a fi mișcatu și promisé scutu ortodoxiloru. Inse puçinu dupa acel'a éra a mersu pre calea de mai inainte.

La a. 514 se redicá generalulu Vitalianu cu arma in favórea catoliciloru și Anastasiu impreuna cu senatulu au fostu astrinsi a promite cu juramentu, cumcà voru rechemá pre episcopii alungati, va lasá se se tîena unu sinodu la Heraclea sub presidiulu pontifelui și va scutí pre ortodoxi. Și dintre episcopii orientali multi s'au adresatu catra pontifice asternîndu-i marturisire de credinția și rogându-se se-i lumineze și conduca și cá unu medicu in necasulu loru se le dee ajutoriu. Pontificele Simmachiu a respunsu și la invinuirile redicate de catra imperatulu in contr'a s'a cà: ar' fi inaltîatu pre scaunulu pontificalu necanonice, e aplecatu la heresi'a manicheica, cà e urdîtoriu despretiurei vadîei imperatesci inaintea senatului etc. In alta scrisóre (512) a dojenitu clerulu din Iliri'a, Dardani'a și Daci'a se

remăna statornicu in credință a adeverata și se fuga de comuniunea cu patriarchulu din Constantinopolu.

Morindu Simmachiu de pontifice a fostu alesu Hormisdas. La acest'a s'a adresatu imperatulu cu două scrisori (514. Dec. și 515 Jan.) in cari si-a exprimat dorința de a se restabili pacea in baserica și a convocă unu conciliu in Heraclea. S'a escusatu că pentru rigórea pontificiloru de mai inainte s'a retiēnutu de-a corespundă cu scaunulu Romei. Blāndeti'a lui (Hormisdas) inse l'a indemnatu a cere mijlocirea apostolatului seu pentru benele baserecei și deciderea unoru intrebari redicate in Scythi'a. Imperatulu inaltă intru acelea demnitatea apostolului Petru, pre care l'a pusu Christosu, că temelia baserecei s'ale si-si exprima dorința că pontificele in rogatiuni și epistole dese se-si aduca aminte și de elu. Pontificele a voitu că mai ântâiu se fie incunoscintiatu ce cestiuni ar' fi a se pertractă in conciliulu convocandu, s'a aretatu aplicatu la pace, éra incātu pentru predecesori a reflectatu că acei'a au lucratu numai pentru conservarea credinței și a traditiuniloru vechi. Dupa ace'a a tramesu o legatiune statatóre din doi episcopi, unu preotu, unu diaconu și unu notariu, că se se informeze despre starea lucrului și se cêra dela imperatulu subscrierea unoru articuli, ce-i voru presentă, se cêra primirea sinodulu dela Chalcedonu și a epistolei dogmatice a lui Leone, condemnarea lui Nestoru, Eutyche, Dioscoru și a asecliloru acelor'a, in specie a lui Acaciu, se cêra mai departe repunerea episcopiloru depusi pentru credința și comuniunea cu scaunulu Romei, lasându inse pontificelui afacerea episcopiloru singuratici.

Anastasiu si-a luat refugiu la midilócele de mai inainte, cercă a câscigă pre legati in favórea s'a, și prin doi curteni tramese o scrisóre, pontificelui. In acest'a invită pre pontifice se participe in persóna la conciliulu convocandu. A tramesu și o marturisire de credința, in care recunósce espresu conc. chalced. In punctulu față de Acaciu a dechiaratu, că nu póte cedă, pentru-că atunci pentru cei morti s'ar' scóte cei víi din beserica și nu s'ar' poté incungiurá turburarile și versarea de sânge. A scrisu și senatului din

Rom'a se lucre pentru restabilirea pazei, atât la pontifice, câtu și la regele Teodoricu. Pontificele in respunsulu seu a laudatu zelulu imperatului, inse a doritu că faptele se corespunda vorbeloru, si-a exprimat mirarea că deputatiunea promisa mai înainte n'a mai venitu, éra acum a tramesu in locu de episcopi doi mireni, in cari a aflatu aplecare spre monofisitismu. Desi a observatu pontificele astuti'a grecésca ascunsa dupa vorbe frumoșe, totusi a tramesu o noua legatiune la Constantinopolu statatória din doi episcopi, caror'a le-a datu scrisori catra imperatulu, patriarchulu Timoteu, catra episcopii ortodoxi din Orientu, precum și catra clerulu și poporulu din Constantinopolu.

Anastasiu inse n'a fostu seriosu aplecatu spre pace, mai alesu dupa-ce a moritu imperatés'a Ariadne, carea fusese pentru Macedoni. Dênsulu si-a schimbatu portarea și limbagiulu față de Rom'a și a impusu celorl doué sute de episcopi adunati in Heraclea se se duca a casa. Pre legatii oficiali s'a incercatu se-i corumpa și nesuccedându-i i-a dimisu in modu urîtu, éra pontifelui a tramesu o scrisóre dura, in care a dechiaratu, cum-că abstà dela pretensiunile de mai înainte, de-óra-ce dênsulu tiène a fi lucru neratiunálu de a face prada cu rogari curtenetie catra cei induplecaveri și déca scie suferi vatemari, nu primesce porunci. Acum éra au potutu persecutá ereticii pre catolici fara frica de pedépsa. Totu ce au potutu obținé pontificele, a fostu, că episcopii ortodoxi și multi credincioși de frunte din Orientu au statu in legatura mai strinsa cu pontificele. Episcopii din Iliri'a și Dardani'a s'au despartitu de arhiepiscopulu Doroteu din Tesalonic'a, pentru-că de frie'a imperatului a trecut in partea monofisitiloru și a persecutatu pre episcopulu din Nicopolea Joanu din cauza că a statu in legatura strinsa cu pontificele. Imperiulu erá in cea mai mare confusiune cându mori Anastasiu repentinu (518) urgisitu de cea mai mare parte a poporului că unu perjuru, ereticu și avaru. Inca inaintea lui morise patriarchii eretici Joanu II., Wiksiotes din Alexandri'a și Timoteu din Constantinopolu, care că patriarchu a jocat u rola neînsemnata.

În locul lui Timoteu a urmatu syncellulu¹⁾ seu, preotulu Ioanu din Capadoci'a sub numele Ioanu II. barbatu adictu ortodoxiei, deci se fie subscrisu și dânsulu condemnarea conciliului chalcedonensu.

Pre tronulu imperatescu a urmatu Justinu I. Cu urcarea acestuia pre tronu totu lucrulu a luat u alta directiune. Dânsulu a fostu catolicu zelosu și adictu conciliului chalced. Când u aparû pentru prim'a data în catedrala, poporulu cerû în gura mare delaturarea desbinarei basericesci, depunerea lui Severu din Antiochi'a, restabilirea conc. 4, depunerea lui Severu din Antiochi'a și sterpirea amentîrei manicheiloru. Patriarchulu provocatu de poporu a trebuitu se se pronuncie hotaritu contr'a monofisitismului. De pre amvonu a publicatu auctoritatea decisiuniloru dela Chalcedonu, în acaroru onôre s'a tiênutu în dîu'a urmatôria o sêrbatôria și s'a anatemisatu Severu și soții sei. În 16 Iuliu a trebuitu se promita că va lasă se aduca în Constantinopolu osamentele lui Macedoniû; se introduca éra în diptiche sinodulu a 4, numele pontificelui Leone, a patriarchiloru Euphemiu și Macedoniû. Ioanu II. a procesu fôrte cu precautiune și numai succesive a facutu concesiuini. Dispusetiunile facute a lasatu se le aprôbe unu sinodu de circa 40 de episcopi tiênutu la 20 Iuliu sub presidiulu arhiepiscopului Teophilu din Heraclea, éra propunerile ce le va face acest'a se i le subscérna spre a le înaintă la imperatulu și imperatés'a. Despre acést'a a înecunoscientiatu pre toti episcopii orientali, dintre cari multî precum: Ioanu din Ierusalimu, Epiphariu din Tyru au tiênutu asemenea sínóde. Imperatulu a datu unu edictu prin care a ordinatu reintôrcerea episcopiloru ortodoxi și expulsarea celoru eretici pr. și recunôscerea conc. dela Chalcedonu.

De aici încolo n'a mai cugetatu nime la henoticonu. Mare a fostu bucuri'a catoliciloru, acaroru archipastori în numeru impunetoriu se pronunciáu pentru sinodulu a. 4. Că-

¹⁾ Syncellii l'a începutu eráu numai casnici de-ai episcopului fara nici unu officiu și aveáu mai multu se fie martori despre portarea și viétîa episcopiloru sei. Mai târdiu aparû că ôre-cari secretari. Introducîndu-se cu tîmpu mai multi syncelli prelînga unu episcopu; unulu dintre ei eră protosyncellu. Syncellii adese-ori au urmatu în scaunulu episcopiloru sei, că în casulu de față:

peteniile monofisitiloru Severu și Julianu au fugitu în Egiptu, unde sect'a loru eră precumpenitória.

Poporulu și calugarii din Constantinopolu au staruitu pentru restituirea comuniunei cu Rom'a vechia, spre ce eráu aplecati imperatulu și patriachulu. Imperatulu a fostu anunciatu dejă pontificelui (1 Aug. 518) înalțiarea s'a pre tronul. Acum l'a rogatu se trameta unu legatu la Constantinopolu pentru restituirea unirei militându în acésta privintă și pentru scrisórea patriarchului și a sinodului. Patriachulu în scrisórea s'a catra pontifice a datu și o marturisire de credintă și i-a comunicatu restituirea în diptiche a numelorui lui Leone și a lui Hormisdas, tacându inse despre a lui Euphemiu și a lui Macedoniu.

Episcopii de prelânga patriarchulu, apoi nepotulu imperatului comitele Justinianu au scrisu pontificelui. Acest'a a gratulatu imperatului la înalțiarea pre tronul, a laudatu zelulu lui pentru unirea baserecésca, a incuvenintțatu marturisirea de credintă tramisa de patriarchu, a pretinsu inse espresu condemnarea lui Acaciu și a sucesorilorui sei Euphemiu și Macedoniu, cá o conscientă a marturisirei. A primí sinodulu din Chalcedonu — observă pontificele — și a urmă epistolelorui cu Leone și de-odata a aperi numele lui Acaciu, însă a sustiêne o contradicere, și nime care condamna pre Dioscoru și Eutyche, nu póte sustiêne nevinovati'a lui Acaciu. Afara de ace'a a pretinsu subscrierea unui formulariu, care l'au subscrisu și alti episcopi și prin care se obligáu la consonantă perfectă cu doctrin'a beserecei romane și ascultare de decisiunile acelei'a.

Pontificele a scrisu mai multe epistole imperatului, imperatesei, comitelui Justinianu etc. tóte în interesulu unirei, a aperierei ortodoxiei și pentru condemnarea ereticilorui. Dupa ace'a pontificele nepotându merge în persóna cum a doritu curtea, a tramesu o deputatiune splendida la Constantinopolu. În Marte 519 a ajunsu deputatiunea acolo și a întêmpinatu cea mai mare bunavointă. Patriarchulu a acceptatu formulariulu tramesu de pontifice, numai nu în forma de libelu, care s'au indatinatu a-lu dá cei cadîuti, ci în forma de epistola, în care s'a facutu o introducere onoratória pentru pontifice. Formul'a cá atare s'a acceptatu în-

tréga, s'a condamnatu Acaciu și cei cari au fostu în comuniune cu elu, implicate și Euphemiu și Macedoniu, fara a li se numi numele. Acést'a a fostu concesiune facuta din partea scaunului apostolicu în favórea patriarchului, care s'ar' fi compromis pronunciându numele acestor'a, de-óre ce dânsulu a fostu introdusu amentirea lor. În presentí'a legatíloru s'au stersu din diptiche numele lui: Acaciu, Flavita, Euphemiu, Macedoniu și Timoteu, apoi a imperatíloru Zeno și Anastasiu.

Dupa-ce la midilocirea imperatului au subscrisu și cei'alți episcopi și archimandriti, apoi senatulu, s'a facutu în diu'a de pasci unu serviciu divinu solemn în catedrala. Conc. chal. s'a introdusu serbatoresce în diptiche lângă cele trei sínóde ecumenice Imperatulu, patriarchulu, multi episcopi și notabili au scrisu epistole onorifice pontificelui. Dorotheu din Tesalonic'a a trebuitu în fine se se supuna. În Syri'a s'a restornatu Severu și cu elu domni'a monofisítíloru. Trei mii și jumetate de episcopi au subscrisu formulariulu pontificelui și s'a recunoscutu solemn sententí'a, cumcà cine nu stă și móre în comuniune cu scaunulu Romei, nu póte face pretensiune la comemorarea (pomenirea) basericésca.

Unirea s'a facutu, pacea s'a restabilitu și totu-odata s'a doveditu cum-cà Rom'a, care stă sub unu domnitoriu arianu, prin consecintí'a ei de fieru a reportatu o învingere atât de stralucita, câtu tóta baseric'a, acum mai tare cá ori și cându, a vedíutu că trebue se se supuna conducerei s'ale. (Hergenrother l. o. 145 și urm.)

Maximu Popu.

V A R I E T A T I.

Demnu de imitatu Sinodulu protopopescu a tractului Cati-nei din Archidieceps'a Blasiului, a decisu infientiarea câtu mai urgenta a unei bibliotece tractuale de opuri basericesci, scolare, poporale și preste totu literarie. — Totu în acestu tractu se decisese cu ocasiunea uhui sinodu întoc'mitu asta-tómna că fie-care preotu se fia deobligatu a-si aboná baremi una fóia nationala. Și acést'a decisiune s'a și indeplinitu — asié că adi toti preotii din

tractu au la casele lor diuare nationale, din cari se potu prea bene orientá asupr'a celoru ce se petrecu in tíera sî in lumea mare sî asupr'a obligamentelor s'ale cá cetatienî, a patriei sî conducatori a poporului românescu.

Recomendamu sî confratiloru din alte tracte protopopesci cá se lucreze asié cá sî acesti confrati din tractulu protopopescu alu Catinei. Numai puçina bunavoientîa e de lipsa sî fie-care preotu póte rumpe din celea materiale atát'a câtu se recere pentru de-a-si câscigá nutremêntulu spiritualu necesariu, care 'lu afla singuru in opuri bune sî in diuare nationale.

Coruri militare in armat'a comuna. Dirigentulu capelei militare dela regimentulu de iufanteria nru 31 postatu in Sibiiu a alesu dela fie-care compania fetiori, cari au mai bunu audiú musicalu sî vóce, sî a formatu dóue coruri: unulu *románu* sî altulu *germánu* in câte dóue voci. Instructi'a li-o dá insusi dirigentulu in fie-care domineca sî serbatóre dela 10 óre începêndu, asiá cá corurile se peroudéza intr'o domineca celu románu sî intr'alt'a celu germánu. Acesti fetiori, dupa ce voru fi bine instruati, voru avé se instrueze insîsi pe fetiorii din plutóne („zug“-uri); corurile voru continuá sî se voru perfectioná sî mai departe, asiá cá la ocasiuni serbatoresci sî la aniversari se voru produce cu diferite piese. Corulu románu va esecutá sî in beserica imnulu monarchului, ori de câte-ori music'a militara va fi impiedecata a insoçi pe fetiorii románi la beserica. — E interesanta vorbirea, cu care si-a deschisu prelegerile dirigentulu. Dênsulu a accentuat, cá fetiorii de románu au vóce sonora sî audiú bunu musicalu, dar' adese-ori, cându se afla la beutura, striga pâna ce ragusiescu sî cânta fâra nici o noima. Dênsulu voiesce se pregatésca pe fetiori asiá, cá ei cându se afla la unu paharu de beutura se scie cântá cântece de lume frumóse cu tactu, încátu se stái de-a dragulu se-i audi cântându, sî asiá se nu-si strice nici peptulu, nici vócea. — Felicitámu pe d.-lu dirigentu, pentru nobilulu zelu ce-lu desvóltá. — Adaogemu totu-odata la acestu locu, cá in fie-care luna insoçiesce odata music'a militara pe fetiorii de románu la beseric'a din „Grópa.“

Reuniune patriotica contra betîei in Belgi'a. Ministrulu de interne sî de instructiune din Belgi'a a incuviintiatu „Reuniunei patriotice contr'a betîei“ o *subventiune anualá de 500 franci*, pentru cá se-si urmeze lucrarea umanitara. Reuniunea acést'a întrebuintéza intre altele sî unu midilocu alesu, spre a face luatóre aminte massele poporului la *lupt'a contr'a alcoolismului* (a rachiului). Ea a pusu adeca in locuri potrivite nisce table cu urmatoriulu cuprinsu: — *Betîa in Belgi'a.* Tíer'a bea 10,000,000 de litri de alcoolu *intr'unu anu*, sî acést'a desfacere cresce mereu. Pe cându in cei 15 ani din urma poporatiunea s'a inmultitu numai cu 14 procente, desfacerea alcoolului a crescutu cu 37 procente crescîndu intr'un'a sî numerulu smintitiloru cu 45 procente, alu criminaliloru cu 74 procente, alu sinucisiloru cu 80 deprocente, alu

cersitoriloru și vagabundiloru cu 150 procente. Acesta *inreutătire* e mai alesu urmarea *alcoholismului*. Tîer'a speseza pe beuturi tari pe anu 135,000,000 de franci, pe cîndu statulu nu dă pe sém'a instructiunii publice decātu 16,000,000. Esista abia 3:500 de scóle fația cu 136,000 de cîrcîume. Belgieniloru! E tîmpulu supremu se lucrămu din resputeri contr'a unoru stări atātu de triste, cari impingu tîer'a inainte la decadintia totu mai mare atātu morala cātu și economica. A resistá la acést'a, e scopulu, care 'lu urmaresce „Reuniunea patriotica contr'a betiei.“ Ea e o reuniune de prosperitate publica, la care trebue se se inroleze toti cetatienii cei bunii, pentru cá lupt'a contr'a betiei de rachiu și contr'a sporirei alcoholismului se fia portata cu isbînda.

Despagubirea regalieloru costa pre statu 219.5 milióne. Dintre aceste se vinu pentru privati 75.1 mil., pentru comune 58.4 mil., pentru *fidei commissum* 31.8 mil., pentru orasie 21.8 mil., pentru statu cá proprietariu de regalii 14.1 mil., pentru bunuri preotiesci și besericesci 13.1 mil., pentru fundatiuni 4.9 milióne.

La academi'a de pictura din München au fostu primiti, dupa una concursu stralucitu, trei Romani: Obedeauu, Luchianu și Dolinschi, esîndu superiori concurentiloru loru germani, belgiani și rusi. Toti trei suntu elevi ai d.-lui Teodoru Amanu, profesorulu de pictura la scól'a de „Bele arte“ in Bucresci. Obedeauu e bursieru alu Regelui Carolu.

Din Bucovin'a. La sîediint'a generala a societatii pentru literatur'a și cultur'a romana in Bucoviu'a s'a alesu de presiedintele ei d.-lu Eudoxiu baronu de Hurmuzachi, ér' cá membri ai comitetului: Dimitrie Isopesculu, directorulu alu pedagogiului, Vasilie Rep tu, Isidoru de Onciulu, Constantinu Popovici, profesori de universitate, și Dr. Voleinschi, medicu.

Diuaristicu. — **L'Europe** este titlulu unui diuaru internationalu septemariu ce a inceputu a aparé la Parisu, in formatu folio pe 12 pagine papiru finu și tipariu curatu. — Acestu diuaru si-a propusu a uriná pasu cu pasu evenimentele politice din Austro-Ungari'a și in specialu a se ocupá in fie-care numeru alu seu cu starea Romaniloru din Ungari'a și Transilvani'a, și spre a poté face acést'a și-a angagiatu colaboratori și corespondenti in tóte centrele române. — Din parte-ne sciendu apretiu cātu de multu valoréza pentru noi unu diuaru care in capital'a Franciei se sustîena in limb'a francesa caus'a romána, recomandamu sprigiului celui mai caldurosu alu publicului nostru acestu organu de publicitate. Cei ce sciú limb'a francesa se-lu aboneze pentru sene-si, ér' cei ce nu o sciú și suntu mai cu dare de mîna se platésca apoi abonamentulu vre-unui esemplariu ce se va trimite gratis la cutare barbatu ori diuaru spre a se informá și a informá și pre altii de caus'a nóstra. — Pretiulu de abonamentu pe anu e 20 franci, pe $\frac{1}{2}$ anu 12 franci; și e a se trimite la Administratiunea diuariului **L'Europe** in Paris (38 Rue N.-D.-des-Victoires.)

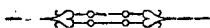
Bibliografia. — Sub tipariu se afla in tipografi'a archidiece-
cesana din Sibiu „Cuventari funebrele si memoriale“ cu unu adausu
de „texturi biblice pentru cuventari funebrele“ de Zacharia Boiu,
asessoru consistorialu etc.

Pretiuulu abonamentului e 1 fl. 50 cr. v. a. de exemplariu
brosiuratu afara de porto postalu. Abonamente se primescu la ti-
pografi'a archidiecezana si la institutulu tipograficu din Sibiu, apoi
la tipografiile archiepiscopésca din Cernautiu, diecesane din Aradu
si Caransebesiu, la toti dd. Protopresbiteri din metropolia, unde
pretutindeni suntu depuse prospecte mai detaiate si côle de abona-
mente, in fine directu la autorulu in Sibiu (strad'a macelarilor Nr.
21). Dupa estre, scrierea, carea va cuprinde 17—18 côle tiparite,
se va vinde cu pretiu urcatu.

Pentru bibliotecele scolare. Domnulu Vasile Petri anuncia, dreptu
respunsu la intrebarile, ce i-se adreséza, cá, mai avendu puține esemplare
complete din „Scól'a Româna,“ tomulu I, III si IV (tomulu II e epuissatu), ér'
din „Scól'a Practica,“ tôte patru tomurile, reduce pretiuulu la câte 1 fl., plus
10 cr. porto de fie-care tomu. Fôte 7 tomurile la olalta costa 7 fl., plus 50
cr. porto si recocomendare. (Mai inainte au costatu aceste 7 tomuri 25 fl.)
Cum se scie, foile aceste suntu unu adeveratu tesauru de tractate pedagogice
si lectiuni practice. Comandele suntu a se adresá la auctoru in Naseudu (Na-
szód), unde se mai afla: „Legea de pensiune,“ pentru invetiátorii poporali din
Ungari'a dimpreuna cu ordinatiunile ministeriale publicate in urma. Exem-
plariulu 20 cr.

„Planu de invetiamentu pentru scólele poporale nemaghiare. In intiele-
sulu art. de lege XXXVIII din 1868 si XVIII din 1879. Edatu in urm'a ordi-
natiunei ministrului r. u. de culte si instructiune publica din 29 Juniu 1879,
Nr. 17.234. Exemplariulu 20 cr.

„Planu de lectiuni“ pentru scólele elementare românesci. Intognitu pe
treidiececi de septemâni. De V. Petri. Unu exemplariu 25 cr.

Post'a Redactiunei.

*Serbatori fericite tuturor amicilor, colaboratorilor,
spriginitorilor si cetitorilor nostri!!! Se ne vedemu la
anulu viitoriu cu bene si cu sanatate!*

Mai multor'a. Redactorulu fôiei nóstre se afla inca totu in Vien'a
in ingrigirea celebritatiloru medicali dela universitatea de acolo.
Abia catra finea acestei lune va re'ntôrce acasa — speramu cá
mântuitu de ból'a in care patimesce acumu de optu luni trecute.
— Puçina pacientia dara si tôte se voru intocmi cum va fi mai bene.

Proprietariu, Redactoru si Editoru: Nicolae Fekete-Negruti in Gherl'a.

Gherl'a. Imprimari'a „Auror'a“ p. A. Todoranu.

EGYETEMI KÖNYVTÁR

102 * 1921 FEB 21

